

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

KOKONAISVALTAISEN KRIISINHALLINNAN KANSALLISET PÄÄMÄÄRÄT – HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

Tutkielma

kapteeni

Teemu Hassi

Esiupseerikurssi 66

Maasotalinja

Huhtikuu 2014

Kurssi Esiupseerikurssi 66	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Teemu Hassi	
Opinnäytetyön nimi Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kansalliset päämäärät – haasteet ja mahdollisuudet	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto
Aika Huhtikuu 2014	Tekstisivuja 40 Liitesivuja 0
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Kansainvälisen kriisinhallinnan merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona on laajentuneen turvallisuuskäsityksen myötä lisääntynyt. Kriisien taustalla vaikuttavien syiden on huomattu edellyttävän kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Kokonaisvaltaisuuden edellyttämä koordinointi on haastavaa, sillä konkreettisia kansallisia päämääriä ei ole selkeästi muodostettu. Afganistanin kriisinhallintaoperaatio tarjoaa mahdollisuuden tarkastella Suomen kansallisten intressien toteuttamiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia. Kansainvälisen kriisinhallinnan roolin selkeyttämiseksi tämä laadullinen tutkimus vastaa päätutkimuskysymykseen mitä haasteita ja mahdollisuuksia liittyy Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan päämäärien saavuttamiseen Afganistanin operaation esimerkin kautta tarkasteltuna.</p> <p>Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti sosiaalinen konstruktivismi selittää valtioiden intressien rakentumisen ja Suomessa kriisinhallintaan liittyvät päätökset ja niistä seuraavan käytännön toiminnan. Keskeistä on ajatus siitä, että Suomi edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikallaan omia intressejään osana kansainvälisen vuorovaikutuksen kautta rakentuvaa toimintaympäristöä. Tutkimusmenetelmänä on sisällönanalyysi, sillä strategia-asiakirjat ilmentävät Suomen intressejä ja niistä voidaan analysoimalla selvittää kriisinhallinnan kansalliset päämäärät.</p> <p>Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät strategia-asiakirjojen mukaan ovat kansainvälisen vastuun kantaminen, Suomen turvallisuuden rakentaminen ja ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen. Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät linkittyvät kansainväliseen toimintaympäristöön Suomen identiteetin rakentamisen kautta. Kriisinhallinnan keinoin Suomen on mahdollista edistää omia intressejään ainakin lievittämällä inhimillistä hätää antamalla humanitaarista apua, osallistumalla Naton kriisinhallintaoperaatioon, toimimalla kriisinhallintaoperaatiossa yhdessä Pohjoismaiden kanssa, käyttämällä kehittyneitä sotilaallisia suorituskykyjä vaativissa monikansallisissa operaatioissa, kehittämällä uskottavaa sotilaallista suorituskykyä sekä tukemalla kohdemaan kehitystä ja talouskasvua. Afganistanin kriisinhallintaoperaatioon osallistuminen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinoin vuosina 2010–2012 edisti Suomen kansallisia intressejä kaikin edellä mainituin keinoin.</p> <p>Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Suomen kanta suojeluvastuuseen, kokonaisvaltaisuuden tarjoama laaja kriisinhallinnan keinovalikoima sekä monikäyttöinen kansainvälisen vastuun kantaminen yleisperusteluna mahdollistavat Suomelle erinomaiset lähtökohdat tavoitteellisen kriisinhallinnan toteuttamiseen. Afganistanin esimerkin perusteella kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus mahdollistaa ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien edistämisen. Suurimpana haasteena näyttäytyy kansallisten intressien hahmottomuus kansallisten osallistumisperusteiden esiintuomisessa.</p>	
<p>AVAINSANAT</p> <p>ulkopolitiikka, turvallisuuspolitiikka, kriisinhallinta, kokonaisvaltainen, sotilaallinen, kehitysyhteistyö, siviilikriisinhallinta, Suomi, Afganistan, konstruktivismi, identiteetti, intressi</p>	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Aihealueen esittely	1
1.2 Aiempi tutkimus ja tutkimuksen lähdemateriaali.....	3
1.3 Tutkimustehtävä, tutkimuksen viitekehys ja rajaukset.....	5
1.4 Tutkimusmenetelmä	9
2. KRIISINHALLINNAN KANSALLISET PÄÄMÄÄRÄT.....	11
2.1 Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät strategia-asiakirjojen mukaan.....	11
2.2 Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kriisinhallinnan keinoin	18
2.3 Johtopäätökset	25
3. KRIISINHALLINNAN KANSALLISET PÄÄMÄÄRÄT AFGANISTANIN OPERAATIOSSA VUOSINA 2010–2012.....	28
3.1 Kriisinhallinnan keinot Afganistanissa vuosina 2010–2012	28
3.2 Muita huomioita – toisenlainen näkemys Afganistanista merkityksestä	34
3.3 Johtopäätökset	35
4. YHDISTELMÄ	37

LÄHTEET

KOKONAISVALTAISEN KRIISINHALLINNAN KANSALLISET PÄÄMÄÄRÄT – HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

1. JOHDANTO

1.1 Aihealueen esittely

Turvallisuuskäsityksen laajentuminen, uudet sodat¹ sekä mielikuva humanitaarisista sotilaallisista operaatioista ovat muuttaneet käsitystä kriisien hallinnasta. Kansainvälisen kriisinhallinnan² toimintatapojen ja edellytyksien muuttuminen, tärkeimpänä kylmän sodan päättyminen, mahdollistavat valtioiden toiminnan tärkeinä pidettyjen arvojen, tavoitteiden ja intressien puolustamiseksi. Tästä johtuen länsimaiden aktiivisuus ja osallistuminen kriisinhallintaan on lisääntynyt. Samalla kriisien taustalla olevien syiden, kuten hajoavien valtioiden, terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden ja alueellisten konfliktien ratkaisemisen, on huomattu edellyttävän sotilaallista voimankäyttöä kattavampaa lähestymistapaa. Suomen tiivis ja yhä lisääntyvä kansainvälinen yhteistoiminta korostaa kriisinhallinnan merkitystä ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona³, jolla voidaan muokata ja rakentaa Suomen identiteettiä kansainvälisenä toimijana.⁴ Muiden länsimaiden tavoin Suomella on mahdollisuus toimia kansainvälisen kriisinhallinnan kentässä omien intressiensä edistämiseksi hyödyntämällä muutakin kuin sotilaallista osaamistaan. Kriisinhallinnan kattavammasta lähestymistavasta käytetään Suomessa nimitystä

---

¹ Uusilla sodilla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi humanitaarisia interventioita, joiden tarkoituksena on edistää inhimillistä turvallisuutta. Uudet sodat ovat lisänneet asevoimien tehtäviä ja avanneet länsimaille mahdollisuuden arvojensa turvaamiseen. Uusista sodista ks. esimerkiksi Malkki 2008, 93–97.

² Kriisinhallinta voidaan nykyään määritellä kansainvälisen yhteisön toimiksi, joilla pyritään konfliktien ehkäisemiseen ja rajoittamiseen, osapuolten väkivallankäytön lopettamiseen, aiheutettujen tuhojen korjaamiseen sekä kriisialueen turvallisuuden, vakauden ja yhteiskunnan toimintojen sekä oikeusjärjestyksen palauttamiseksi. Kriisinhallinta on kokonaisuus, johon kuuluu usein samanaikaisia ja toisistaan riippuvia sotilas- ja siviilitoimintoja. Ks. VNS 6/2004 vp, 36; 83; VNS 1/2009 vp, 96; *Kenttäohjesääntö* 2007, 99.

³ Ks. VNS 1/2009 vp, 96 ja *Ulkoasiainministeriön verkkosivut* [<http://formin.finland.fi>]. Luettu 22.1.2014.

⁴ Ks. Raitasalo 2007, 131–132 ja 134–136. Identiteettiä käsitellään tarkemmin tutkimuksen viitekehyksen yhteydessä luvussa 1.3.

kokonaisvaltainen kriisinhallinta⁵, jossa pyritään yhdistämään sotilaallinen kriisinhallinta⁶, siviilikriisinhallinta⁷ sekä kehitysyhteistyö⁸ ja humanitaarinen apu. Rauhanvälitys⁹ on myös osa kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinovalikoimaa. Samalla kun kriisinhallinnasta on tullut aiempaa vaativampaa ja sen merkitys ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona on kasvanut, ymmärrys sen päämäärien – ja niihin liittyvistä mahdollisuuksista ja toisaalta haasteista – avulla edistettävistä kansallisista intresseistä ei ole lisääntynyt. Suomessa tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kun kriisinhallinnassa pyritään kokonaisvaltaisuuteen, on eri toimintojen koordinoinnista ja päämäärien yhtenäistämistä tullut entistä haastavampaa. Toisinaan eri toiminnot ennemminkin kilpailevat resursseista eivätkä tavoitteet ole kaikilta osin yhtenäisiä¹⁰. Tavoitteiden epäyhtenäisyyttä selittää ainakin osittain se, että kriisinhallinnan kansallisia päämääriä ei ole selkeästi määritetty, vaan ne on kirjattu epäsuorasti useisiin toimintaa ohjaaviin strategioihin ja asiakirjoihin. Päämäärien selkeyttämistä vaikeuttaa toisaalta myös se, että kriisinhallinnan eri keinoilla ei tuoteta suoraan esimerkiksi rahalla mitattavia tuloksia¹¹. Konkreettisia Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan intressejä kriisinhallintaan osallistumisen perusteluiksi on hankala esittää, ja siksi esimerkiksi Suomen osallistuminen Afganistanin operaatioon on voitu kyseenalaistaa.

Kansainvälisen kriisinhallinnan roolin selkeyttämiseksi onkin mielenkiintoista ja tarpeellista etsiä vastausta kysymykseen, miten Suomi kriisinhallintaa toteuttamalla edistää ulko- ja tur-

⁵ **Kokonaisvaltaisella kriisinhallinnalla** tarkoitetaan diplomatian eri keinojen, sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun koordinoitua parhaan yhteisvaikutuksen ja kestävien tulosten aikaansaamiseksi kohdealueella. Kriisien ennaltaehkäisyyn liittyvä poliittinen toiminta, rauhanvälittäminen ja sovittelu ovat myös osa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Ks. Ulkoasiainministeriö 2009b, 6, 16–22; VNS 6/2012 vp, 51–54, 82; VNS 6/2004 vp, 83; *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*, 88. VNS 2009 ei käsittele kokonaisvaltaisuutta aivan samoin, vaan toteaa, että kriisinhallinnan lisäksi on huomioitava humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön keinot ja että kriisit edellyttävät kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista lähestymistapaa. Sotilaallisesta ja siviilikriisinhallinnasta se toteaa, että kriisialueilla tarvitaan yhä enemmän molempia ja että ne täydentävät toisiaan, ks. VNS 1/2009 vp, 96, 98, 129.

⁶ **Sotilaallisella kriisinhallinnalla** tarkoitetaan sotilaallisin keinoin toteutettavia kansainvälisiä kriisinhallinta-tehtäviä. Tällaisiin tehtäviin ei kuitenkaan kuulu valtion alueen puolustaminen eivätkä siviilikriisinhallinta. *Kenttäohjesääntö* 2007 määrittelee sotilaallisen kriisinhallinnan sotilaallisin keinoin tapahtuvaksi kriisinhallintatoiminnaksi, joka tähtää ensisijaisesti vakauden ja turvallisuuden palauttamiseen ja säilyttämiseen kriisialueella. Yleensä termien rauhanturvaaminen ja sotilaallinen kriisinhallinta eroa selitetään sillä, että sotilaallinen kriisinhallinta on vaativampaa ja laajemmilla voimankäytön valtuuksilla toteutettavaa toimintaa. Termien ero kuvastaa osaltaan kriisinhallinnan muutosta, josta johtuen on tarpeen ollut määritellä sotilaallinen toiminta selkeästi osaksi muuta kriisinhallintaa. Ks. *Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta* (211/2006) ja hallituksen esitys 110/2005, *Kenttäohjesääntö* 2007, 104 sekä Valtiontalouden tarkastusvirasto 2013, 15.

⁷ **Siviilikriisinhallinnalle** ei ole olemassa täsmällistä määritelmää, mutta sillä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään yhteiskunnan toimintaedellytysten palauttamiseen lähettämällä kriisialueille ulkopuolista ei-sotilaallista asiantuntija-apua. Sisäasiainministeriö 2008, 1. luku.

⁸ **Kehitysyhteistyö** on yksi väline toteutettaessa Suomen kehityspolitiikkaa, joka on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ulkoasiainministeriö 2012b, 5; Ulkoasiainministeriö 2005, 2. Ks. myös *Ulkoasiainministeriön verkkosivut* [www.formin.finland.fi/kehityspolitiikka] ja *Ulkoasiainministeriön kehitysviestinnän yksikön verkkosivut* [www.global.finland.fi].

⁹ **Rauhanvälitys** on kriisin osapuolien saattamista yhteen, tavoitteena neuvottelujen avulla ehkäistä konfliktin puhkeaminen tai sovinnon aikaansaaminen konfliktin ratkaisemiseksi. Ks. Ulkoasiainministeriö 2010, 8. ja 17.

¹⁰ Valtiontalouden tarkastusvirasto 2013, 88; Liesinen 2012, 231 – 234.

¹¹ Ks. esimerkiksi *Ylen verkkosivut* [http://yle.fi/uutiset/haglund_ihmettelee_vtvn_mittareita_ei_kriisinhallintaa_voi_mitata_taloudellisena_hyotyna/6970457].

vallisuuspoliittisia pyrkimyksiään, ja toisaalta, mitä haasteita ja mahdollisuuksia kriisinhallintaan kansallisesti liittyy. Afganistanin kriisinhallintaoperaatio, jossa Suomen voidaan katsoa toteuttaneen kriisinhallintaa kokonaisvaltaisuuden periaatteiden mukaisesti, tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden tälle tarkastelulle.¹²

Kriisinhallinnan kansallisten päämäärien ja intressien ymmärtäminen palvelee tulevia kriisinhallintaoperaatioita¹³. Tutkimuksen avulla kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tarjoamat mahdollisuudet edistää kansallisia intressejä ja toisaalta toteuttamiseen liittyvät haasteet ovat huomioitavissa ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteisiin pyrittäessä.

1.2 Aiempi tutkimus ja tutkimuksen lähdemateriaali

Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta käsittelevää aiempaa tutkimusta on vähän, joten tutkimus Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan päämääristä on perusteltua ja tarpeellista. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta Suomessa ei ole aiemmin tutkittu tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kannalta. Kokonaisvaltaista kriisinhallintaa on sen vaikuttavuuden kannalta tutkittu Hyvösen¹⁴ toimesta ja sotilasjohtamisen näkökulmasta Kemppilän toimesta¹⁵. Kylä-Harakka¹⁶ puolestaan on tutkinut Suomen osallistumista kriisinhallintaan ja sen keskeisiä kokonaisuuksia puolustusvoimien kannalta. Mero on tutkinut diplomityössään kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kansainvälisiä painotuksia ja kansallisia strategiaasiakirjoja¹⁷. Riskilä on pro gradu -työssään tutkinut Suomen osallistumista kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin kylmän sodan jälkeisellä ajalla analysoimalla valtioneuvoston selontekoasiakirjoja¹⁸. Nämä tutkimukset lähinnä taustoittavat kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta.

Suomalaiseen kriisinhallintaan liittyvä tutkimus on ylipäätään suhteellisen vähäistä ja keskittyy pääsääntöisesti sotilaalliseen kriisinhallintaan. Raitasalo¹⁹ on tutkinut diplomityössään Suomen puolustusjärjestelmän kehittämistä kylmän sodan jälkeen, ja sen osana myös sotilaal-

¹² Valtiontalouden tarkastusvirasto 2013, 87–88.

¹³ ”Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tutkimusta tulisi kohdentaa erityisesti siviili- ja sotilastoimijoiden yhteistyön kehittämiseksi. Kokemukset tästä yhteistyöstä tulisi taltioida ja hyödyntää seuraavien kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelussa ja koulutuksessa”, Ulkoasiainministeriö 2009b, 60.

¹⁴ Hyvönen 2012.

¹⁵ Kemppilä 2011.

¹⁶ Kylä-Harakka 2007.

¹⁷ Mero 2009.

¹⁸ Riskilä 2013.

¹⁹ Raitasalo 2007.

lisen kriisinhallinnan merkitystä Suomelle. Rätty²⁰ on tarkastellut Suomen strategista kulttuurista sotilaallisen kriisinhallinnan viitekehyksessä. Sikanen²¹ on pro gradu -tutkimuksessaan, jolle tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kanssa yhteistä on ymmärrys kansallisten intressien muodostumisesta identiteetin eri ulottuvuuksien rakentamisen perusteella, tarkastellut diskurssianalyysin keinoin sotilaallista kriisinhallintaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvän identiteetin ilmentymänä.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka esitetään seuraavassa alaluvussa, perustuu keskeisimmältä osaltaan Wendtin teoksiin²² sosiaalisesta konstruktivismista sekä Sirénin²³ ja Saukkosen²⁴ tutkimuksiin valtion identiteetistä. Strategia-asiakirjojen hyväksyminen ilmentämään valtion intressejä perustuu pääosin Kerttusen²⁵ tutkimukseen strategian luonteesta.

Tutkimuksen lähdemateriaali koostuu Suomen kansainvälisen kriisinhallinnan perusteita määrittävistä kansallisista strategia-asiakirjoista, valtioneuvoston selonteista ja Afganistanin kriisinhallintaoperaatiota vuosina 2010–2012 koskevista valtiojohdon asiakirjoista ja raporteista sekä erinäisten julkaisuiden kuvauksista. Strategia-asiakirjojen lisäksi päämääriä tarkastellaan Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 2009 kautta. Asiakirjoista saatuja havaintoja syvennetään tutkimuskirjallisuudella ja -artikkeleilla.²⁶ Lähdemateriaalina käytetään ainoastaan julkisia lähteitä, mikä rajaa tiettyjä Afganistanin sotilaallista kriisinhallintaa koskevia lähteitä tutkimuksen ulkopuolelle. Tämä ei kuitenkaan muodosta ongelmaa tutkimuksen käsitellessä valtion ulko- ja turvallisuuspoliittista tasoa eikä toimintaa kriisinhallintaoperaatiossa.

Tähän tutkimukseen liittyen ei ole tehty haastatteluja, sillä tutkittava valtion intressejä ilmentävä primäärilähdeaineisto on laaja ja vastaa tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaista asetelmaa. Haastatteluiden tarpeellisuus aineistonkeruun menetelmänä korostuu silloin, kun tutkimuksen kannalta oleellista tietoa ei muuten ole saatavissa.²⁷

---

²⁰ Rätty 2013.

²¹ Sikanen 2012.

²² Wendt 1999; Wendt 2006.

²³ Sirén 2007; Sirén 2009.

²⁴ Saukkonen 1998

²⁵ Kerttunen 2010; Kerttunen 2013.

²⁶ Ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä tarkastellaan *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009* kannalta, sillä sen ohjaukseen perustuen kriisinhallintaa toteutettiin Afganistanissa vuosina 2011–2012. VNS 1/2009 vp.

²⁷ Sipilä & Koivula 2013, 51–53.

1.3 Tutkimustehtävä, tutkimuksen viitekehys ja rajaukset

”Jokaisen ulkopoliittisen toimijan resurssit ovat rajalliset. Niiden kohdentaminen edellyttää priorisointeja ja valintoja, joiden tekemistä ohjaa toimijan identiteetti.”²⁸

Tässä tutkimustyössä tarkastellaan Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan päämäärien rakentumista ja kriisinhallinnan olemusta kansallisten intressien edistämisen kannalta. Tutkimustehtävän ydin muodostuu kansallisten strategia-asiakirjojen kriisinhallinnalle asettamien kansallisten päämäärien tarkastelusta osana Suomen valtion identiteetin rakentumista ja kansallisten intressien edistämistä. Tarkoituksena on selventää kriisinhallinnan roolia Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona edistää kansallisia identiteetin eri ulottuvuuksiin perustuvia intressejä. Tutkimuksen viitekehys on esitetty kuvassa 1. Tutkimus vastaa päätutkimuskysymykseen **mitä haasteita ja mahdollisuuksia liittyy Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan päämäärien saavuttamiseen Afganistanin operaation esimerkin kautta tarkasteltuna**. Tutkimusongelmaa lähestytään vastaamalla alatutkimuskysymyksiin, jotka ovat:

1. Mitkä ovat kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kansalliset päämäärät strategia-asiakirjojen perusteella?
2. Mitä keinoja strategia -asiakirjojen perusteella määritetyt kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kansalliset päämäärät tarjoavat Suomen intressien edistämiseksi?
3. Miten strategia-asiakirjojen perusteella määritetyillä kriisinhallinnan kansallisilla päämäärillä edistettiin Suomen intressejä Afganistanissa vuosina 2010–2012?

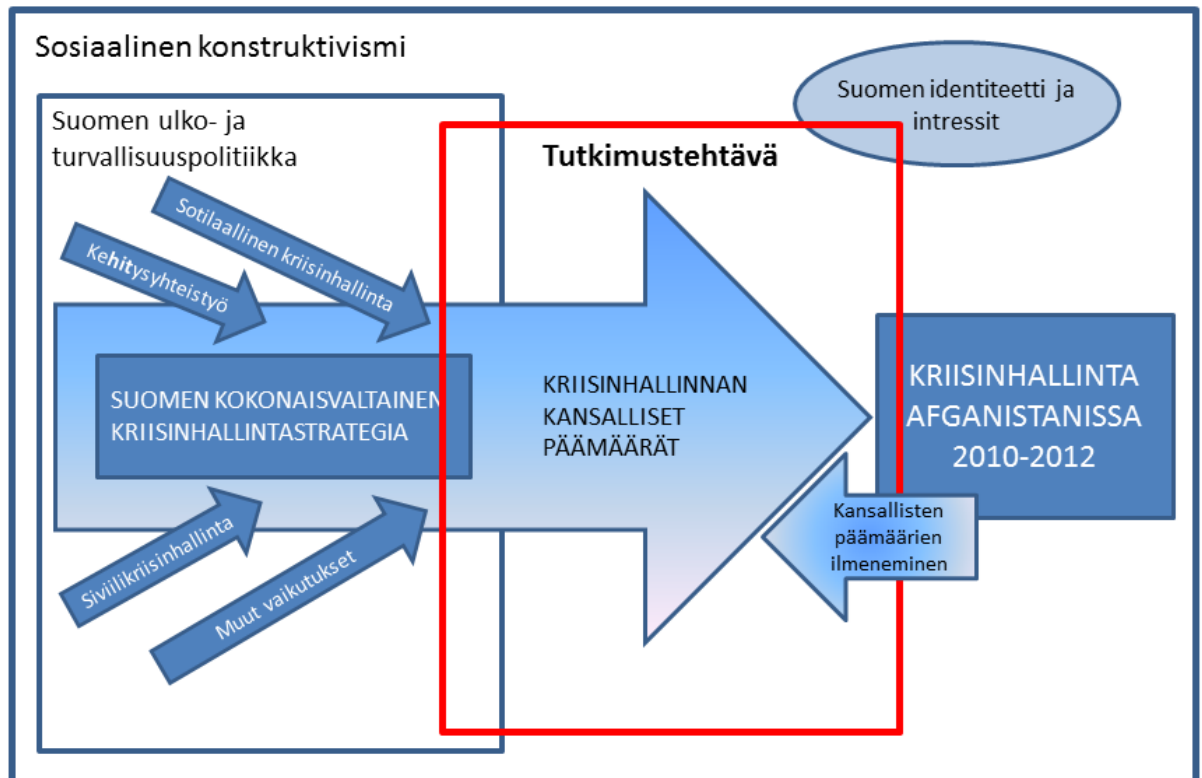
Tutkimusraportin johdantoluvussa asetetaan tutkimustehtävä ja muodostetaan tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Toisessa luvussa vastataan kahteen ensimmäiseen alatutkimuskysymykseen; ensin määritellään Suomen kriisinhallinnan kansalliset päämäärät strategia-asiakirjojen perusteella ja sitten arvioidaan niiden merkitystä kansallisten intressien edistämiseksi Suomen identiteetin rakentumisen kautta. Kolmannessa luvussa arvioidaan kansallisten intressien edistämisen ilmenemistä Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa vuosina 2010–2012 vastaamalla tutkimuksen kolmanteen alakysymykseen. Yhdistelmässä vastataan päätutkimuskysymykseen ja arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja käytettävyyttä sekä mahdollisuuksia jatkotutkimuksen toteuttamiselle.

---

²⁸ Mattlin, Kallio, Saloniemi-Pasternak, Wigell & Vihma 2012, 2.

Tutkimuksen teoreettinen näkökulma eli viitekehys määrittelee tavan, jolla tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tarkastellaan.²⁹ Konstruktivistisen näkemyksen mukaan todellisuus rakentuu merkityksien kautta, joita tarkasteltaville asioille annetaan. Konstruktivismiin suuntausta, jossa nähdään todellisuutta rakentavien merkitysten muodostuvan sosiaalisen vuorovaikutuksen ja vuoropuhelun kautta kutsutaan sosiaalisesti konstruktivismiksi.³⁰ Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu sosiaalisen konstruktivismiin mukaiseen ajatukseen todellisuuden rakentumisesta.

Kuva 1. Tutkimuksen viitekehys

Alexander Wendt esittää valtiot moniulotteisen identiteetin omaaviksi toimijoiksi, joiden intressit ja identiteetin eri ulottuvuudet muovautuvat ja rakentuvat kansainvälisessä järjestelmässä toimijoiden välisen vuorovaikutuksen kautta. Identiteetin rakentamisen näkökulmasta valtiot voidaan ajatella tavoitteellisina toimijoina, joiden perusintressejä ovat selviytyminen, autonomia, taloudellinen hyvinvointi ja itsearvostus. Perusintressien ja valtion identiteetin eri ulottuvuuksia ilmentävien asenteiden, arvojen, kielen ja mielipiteen kautta muodostuvat muut intressit. Kun eri valtioiden identiteetit ovat lähellä toisiaan, esimerkiksi samankaltainen arvopohja, voi valtion toiminnan yhtenä päämääränä olla yhteisten intressien saavuttaminen. Toisaalta valtioiden ajatellaan olevan lopulta kiinnostuneita vain omista eduistaan. Identitee-

²⁹ Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009.

³⁰ Wendt 2006, 90 ja Perheentupa 91.

tin muodostamiseen vaikuttaa myös valtion käsitys omasta identiteetistään osana kansainvälistä järjestelmää, toisin sanoen valtion ymmärrys itsestään toisten toimijoiden näkökulmasta tarkasteltuna. Identiteetin muodostumisessa on kyse valtioiden välisten suhteiden rakentumisesta. Valtion omaan identiteettiin liittyvän käsityksen myötä voidaan ajatella, että identiteetin rakentaminen vuorovaikutuksessa muihin edellyttää valtiolta tavoitteellista toimintaa, jonka päämääristä kumpuavat valtion identiteetin rakentamiseen liittyvät intressit. Valtioiden muodostama kansainvälinen järjestelmä nähdään sosiaaliseen vuorovaikutukseen nojaavana ja jatkuvassa muutoksessa olevana rakenteena, jossa valtiot toimijoina tavoittelevat omaa etuaan ja ajavat omia intressejään. Sosiaaliset rakenteet voidaan ajatella ideakäsitykset jakavina ihmisyhteisöinä eli yksinkertaisemmin valtioina, joiden identiteetteinä mainitut sosiaaliset rakenteet näin ollen toimivat. Valtioiden identiteetit ja intressit rakentuvat inhimillisen toiminnan seurauksena. Tämän perusteella identiteetti eri ulottuvuuksineen saa merkityksensä poliittisessa, sosiaalisessa ja taloudellisessa toiminnassa. Valtion käsitys itsestä ja toisista toimijoista perustuu ymmärrykseen identiteetistään. Valtio toisin sanoen toimii edistääkseen intressejäänsä, saavuttaakseen tavoitteensa ja kehittääkseen asemaansa haluamallaan tavalla suhteessa toisiin toimijoihin.³¹

Strategia -sanon ajatellaan usein tarkoittavan projektiluontoista suunnitelmaa ja etenkin liiketaloudessa strategia nähdään polkuna yrityksen tavoitteiden (missio) ja päämäärien (visio) välillä.³² Yleisimmin strategia nähdään suunnitelmana, jolla ohjataan tulevia tapahtumia.³³ Kerttusen mukaan: ”*Sotilasstrategia on yhtenäinen ajatus(rakennelma), joka esittää voimasaolevat uskomukset sotilaallisen voiman optimaalisesta käyttämisestä asetettujen päämäärien saavuttamiseksi.*”³⁴ Strategia ja sotilasstrategia -termejä käytetään usein toistensa synonyymeina ja korostamassa kattavien suunnitelmien sekä niiden asiasisältöjen tärkeyttä. Sotilasstrategian voidaan ymmärtää sijoittuvan poliittisen ideologian ja tieteellisen teorian väliin. Tämä näkyy muun muassa siinä, että virallisissa strategia-asiakirjoissa ja selonteoissa asiasisältö pyritään esittämään tieteellisen näköisen argumentaation avulla, vaikka kyseessä on poliittinen valtion identiteetin ja intressien ilmaus. Strategiat toisin sanoen ilmentävät poliittista valtaa ja syntyvät ja kehittyvät yhteiskunnan voimasuhteiden ja painotusten muuttuessa. Näin ollen strategiat ovat luonteeltaan konstruktivistisia ja strategia-asiakirjat ilmentävät konstruktivistisesti muotoutuneita poliittisia tekoja eli hallinnollisia ja vallankäytöllisiä pyrkimyksiä.³⁵ Tässä tutkimuksessa strategia ymmärretään kuvauksena valtion pyrkimyksistä, joita strategia-

³¹ Wendt 1999, 193–245; Sirén 2007, 16–19, 109–115, 119–122; Saukkonen 1998, 220–221; Raitasalo 2008c 87–89. Ks. myös Raitasalo 2007, 18–22 ja Sirén 2009, 97–122.

³² Laaksonen 2009, 30–33; Laaksonen, Launonen, Terho & Westling 2009, 8–9 ja Näsi & Aunola 2005, 140.

³³ Laaksonen, Launonen, Terho & Westling 2009, 9.

³⁴ Kerttunen 2010, 63.

³⁵ Kerttunen 2013, 41–42.

asiakirjoissa määritellyllä tavoitteellisella ja suunnitelmallisella toiminnalla pyritään edistämään. Valtiojohdon laatimat strategia-asiakirjat – ne, joissa kriisinhallintaa käsitellään – ymmärretään kansallisen päätöksentekojärjestelmän tuotteiksi, jotka ilmentävät Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita. Asiakirjojen laatimiseen ovat näin ollen vaikuttaneet Suomen identiteetin rakentamiseen, kansainväliseen asemaan, arvoihin ja ymmärrykseen omasta identiteetistä liittyvät kansalliset intressit, joilla Suomi vuorovaikutuksessa toisiin valtioihin ajaa kansallisia etujaan ja edistää pyrkimyksiään osana kansainvälistä järjestelmää. Suomen kansainvälinen kriisinhallintatoiminta ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä keinona ymmärretään valtion toimintana kansallisten intressien edistämiseksi. Strategia-asiakirjat asettavat edellä kuvatun perusteella kriisinhallinnalle kansalliset päämäärät, joilla edistetään Suomen identiteetin ja vuorovaikutuksen mukaisesti rakentuvia, ulko- ja turvallisuuspolitiikalla tavoiteltavia kansallisia intressejä. Kriisinhallinnan päämäärät muotoutuvat vuorovaikutuksessa toisiin valtioihin, ilmentävät Suomen identiteettiä ja vaikuttavat sen rakentumiseen. Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät perustuvat kriisinhallinnan eri osa-alueiden – kuten sotilaallisen kriisinhallinnan tai kehitysyhteistyön – strategia-asiakirjoihin.

Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ydin muodostuu siitä, että Suomi edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikallaan identiteettinsä eri ulottuvuuksien mukaisia intressejä osana kansainvälistä vuorovaikutuksen kautta rakentuvaa toimintaympäristöä. Kansainvälinen kriisinhallinta on yksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinoista edistää Suomen kansallisia intressejä. Suomen kriisinhallinnan kansalliset päämäärät ja merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle rakentuvat näin ollen identiteetin eri ulottuvuuksien ja sen myötä intressien edistämisen kautta. Strategia-asiakirjat, jotka käsittelevät kriisinhallintaa, ilmentävät Suomen kansallisia intressejä. Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät toisin sanoen voidaan sisällönanalyysin keinoin löytää strategia-asiakirjoista.

Valtiontalouden tarkastusviraston vuonna 2013 julkaiseman raportin mukaan Afganistanin kriisinhallintaoperaation voidaan nähdä edustavan kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta, jossa kansalliset kriisinhallinnan keinot ja eri instrumentit ovat käytössä.³⁶ Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa toteutettua kokonaisvaltaista kriisinhallintaa, kun arvioidaan sitä, miten kriisinhallinnan kansallisilla päämäärillä edistettiin Suomen kansallisia intressejä vuosina 2010–2012.

Tämän tutkimuksen kohteena ei ole vuorovaikutus tai valtioiden väliset suhteet sinänsä, mutta sosiaalinen konstruktivismi selittää sen, miten valtioiden intressit muodostuvat ja muokkaan-

³⁶ Valtiontalouden tarkastusvirasto 2013, 87–88.

tuvat. Sosiaalinen konstruktivismi selittää myös Suomessa kriisinhallintaan liittyvät päätökset ja päätöksistä seuraavan käytännön toiminnan. Tutkimuksen laajuus huomioiden konstruktivismin problematisoiminen ei ole tarpeellista. Tässä tutkimuksessa ei myöskään käsitellä Afganistanin kriisin taustoja tai kehittymistä, koska ajallisen rajauksen vuoksi se ei ole tarpeellista. Tutkimuskohteena ei ole Afganistanin kriisi, vaan sitä hyödynnetään esimerkkinä Suomen kokonaisvaltaisesta kriisinhallinnasta vuosina 2010–2012. Myös Suomen sisäpoliittinen toimintaympäristö ja kriisinhallintaan liittyvä poliittinen päätöksentekojärjestelmä ja niiden mahdolliset vaikutukset kriisinhallinnan päämääriin rajataan tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti strategia-asiakirjat ilmentävät valtion tavoitetilaa päätöksentekojärjestelmän tuotteina. Poliittista päätöksentekojärjestelmää ei käsitellä tässä tutkimuksessa, sillä se olisi laajuutensa vuoksi oma tutkimuksensa.

1.4 Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja huomioiden, että samanaikaiset tapahtumat muokkaavat toisiaan. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on usein ennemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todistaa väittämien oikeellisuus. Tutkittavia kohteita ei voi olla kovin montaa kerrallaan, vaan ymmärrys muodostetaan perusteellisella perehtymisellä lähdeaineistoon.³⁷ Tämän kvalitatiivisen tutkimuksen yhtenä tarkoituksena on löytää kriisinhallinnan kansalliset päämäärät tutkimusaineistosta, joka muodostuu pääasiassa valtiojohdon strategia-asiakirjoista, selonteista ja raporteista.

Tutkimuksen laadullisen analyysin muotoa tarkasteltaessa voidaan todeta, että usein laadullinen analyysi jaetaan tieteellisen päättelyn logiikan perusteella induktiiviseen, deduktiiviseen ja abduktiiviseen analyysiin.³⁸ Koska tutkimusaineistosta esiin nousevat yksittäiset kansallista kriisinhallintaa käsittelevät havainnot koostetaan yleisiksi kriisinhallinnan kansallisiksi päämääriksi, toisin sanoen yksittäisistä havainnoista koostetaan yleisiä johtopäätöksiä, tässä tutkimuksessa analyysimuoto on induktiivinen.

Toinen tapa jaotella analyysia on tarkastella analyysin tekemistä teorian merkityksen kannalta. Tällöin analyysimallit ovat aineistolähtöinen, teoriasidonnainen ja teorialähtöinen analyysi.

³⁷ Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 151–157; Sipilä & Koivula 2013, 45–46.

³⁸ Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.

Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistoa analysoidaan tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä selvitetystä näkökulmasta. Toisin sanoen, viitekehyksessä esiin tuotu teoreettinen näkökulma ohjaa analyysin tekemistä, eikä aiemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tutkimuskohteesta ole vaikutusta tutkimustuloksiin, sillä analyysi on aineistolähtöistä ja pohjaa tiettyyn teoriaan. Aineistolähtöisen analyysin ongelmana voidaan kuitenkin pitää ajatusta siitä, ettei objektiivisia havaintoja ole olemassa, vaan että tutkimuksessa käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät viestivät tutkijan ennakkokäsityksistä. Tutkijan tulee kyetä ymmärtämään omat ennakkokäsityksensä ja varmistua siitä, että analyysi tehdään valitun teoreettisen viitekehyksen kautta tutkimusaineiston ehdoilla.³⁹ Teorian merkitystä analyysin kannalta arvioitaessa voidaan todeta, että tämän tutkimuksen analyysimalli on aineistolähtöinen.

Kriisinhallinnan kansallisten päämäärien löytämiseksi keskeisiä strategia-asiakirjoja analysoidaan sisällönanalyysin, laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmän, keinoin. Tällä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa tutkimusaineiston huolellista tarkastelua, uudelleenjärjestelyä ja sisällön tulkintaa tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä. Sisällönanalyysin avulla pääasiassa strategia-asiakirjoista ja kirjallisuudesta koostuvasta tutkimusmateriaalista muodostetaan tutkimuksen teoriapohjaan nojaavat vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tarkoituksena on lisätä tietoa ja tuoda uusia näkökulmia kriisinhallinnan tavoitteenasetteluun Suomessa.⁴⁰ Kriisinhallinnan kansallisten päämäärien tarkastelun jälkeen niiden ilmenemistä arvioidaan Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa vuosina 2010–2012 operaatioon liittyvän lähdemateriaalin kautta.

---

³⁹ Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 – 100.

⁴⁰ Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009 ja Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 95.

2. KRIISINHALLINNAN KANSALLISET PÄÄMÄÄRÄT

Tässä luvussa vastataan tutkimuksen kahteen ensimmäiseen alakysymykseen. Oletuksena on, että tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti strategia-asiakirjat ilmentävät Suomen identiteetin eri ulottuvuuksia ja niihin perustuvia intressejä. Tällöin kriisinhallinnan kansalliset päämäärät ovat sisällönanalyysin keinoin löydettävissä strategia-asiakirjoista. Seuraavaksi kriisinhallinnan kansalliset päämäärät etsitään kriisinhallintaa ohjaavista kansallisista strategia-asiakirjoista, jonka jälkeen niiden perusteella selvennetään kriisinhallinnan osuutta Suomen kansallisten intressien edistämässä.

2.1 Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät strategia-asiakirjojen mukaan⁴¹

Kriisinhallinnan kansallisten perusteiden ja päämäärien tulisi tukea ja vahvistaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden kautta määrittyviä kansallisia intressejä, sillä kriisinhallintaan osallistuminen on Suomelle keskeinen keino edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita.⁴² *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009* määrittelee Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tärkeimmiksi tavoitteiksi Suomen itsenäisyyden varmistamisen ja alueellisen koskemattomuuden turvaamisen sekä suomalaisten turvallisuuden, hyvinvoinnin ja perusarvojen edistämisen.⁴³ Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan yleistavoitteena voidaan pitää Suomen turvallisuuden ja kansainvälisen vaikutusvallan vahvistamista sekä maan etujen edistämistä kansainvälisen yhteistyön maailmassa.⁴⁴ Näiden ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden kautta – jotka tässä tutkimuksessa mielletään sosiaalisen konstruktivismin selittämiksi Suomen valtion intresseiksi – tarkastellaan kriisinhallintaa ohjaavia asiakirjoja.

Tärkeimmät strategia-asiakirjat, jotka asettavat kriisinhallinnalle päämääriä ja tavoitteita, ovat Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia, siviili-kriisinhallinnan kansallinen strategia, Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma, Rauhanvälityksen toimintaohjelma ja Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009. Vuonna 2008 Ulkoasiainvaliokunta totesi lausunnossaan, että Suomen kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus

⁴¹ Strategiat määrittelevät kansalliset periaatteet kriisinhallinnan toteuttamiseksi. Valtioneuvoston selonteko mahdollistaa tarkemman ja täsmällisemmän sekä ajankohtaisten painotusten mukaisen tavoitteenasettelun ja ohjauksen, jolloin valtion identiteetti ja intressien rakentuminen näyttäytyy sen kautta. Osasy strategioiden yleisluontoisuudelle lieneekin pyrkimys mahdollistaa tavoitteiden muuttaminen toimintaympäristön muuttuessa. Ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä tarkastellaan lähinnä Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009 kannalta, sillä sen ohjaukseen perustuen kriisinhallintaa toteutettiin Afganistanissa vuosina 2010–2012. Ks. VNS 1/2009 vp.

⁴² VNS 1/2009 vp, 96; *Ulkoasiainministeriön verkkosivut* [<http://formin.finland.fi>].

⁴³ VNS 1/2009 vp, 10 ja 91.

⁴⁴ *Ulkoasiainministeriön verkkosivut* [<http://formin.finland.fi>].

vaikuttaa puutteelliselta ja että havaittujen puutteiden korjaamiseen tulee ryhtyä pikaisesti. Lausunnossa tuotiin esille tarve laatia kansallinen kriisinhallintastrategia, jonka laadinnassa tuli kiinnittää huomiota erityisesti toiminnan suunnittelun, koordinoinnin ja seurannan poik-kihallinnollisten järjestelyjen kehittämiseen. Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta esitti, että valtioneuvosto laatii kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian ja Afganistania koskevan toimintaohjelman.⁴⁵ Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa mainittu kansallinen kriisinhallintastrategia voidaan nähdä tarpeena kansallisen tavoitteenasettelun selkiyttämiseksi.

Vuoden 2009 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteko korostaa kriisinhallinnan kokonaisvaltaista lähestymistapaa sekä kansallisen suunnittelun, koordinoinnin ja resurssien entistä tiiviimpää yhteensovittamista.⁴⁶ Ulkoasiainministeriö julkaisi Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian vuonna 2009. Asiakirjan nimen perusteella kyseisen julkaisun voi odottaa antavan vastauksia koskien kriisinhallinnan kansallista toteuttamista ja päämäärää. Näin Ulkoasiainministeriön julkaisu tekeekin — kriisinhallinnan keinojen osalta. Kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian päämääränä on ”... vahvistaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa Suomen kriisinhallintatoiminnassa. Sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa sekä kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua tulisi koordinoida keskenään parhaan mahdollisen yhteisvaikutuksen ja kestävien tulosten aikaansaamiseksi.”⁴⁷

Mustosen mukaan Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia kuvailee Suomen kriisinhallintaan osallistumisen painopistealueet, mutta konkreettisten toimien esittely jää puuttumaan.⁴⁸ Voidaan todeta, että Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia kuvailee yleisellä tasolla Suomen keinoja toteuttaa kriisinhallintaa, mutta ei mene syvemmälle kansallisessa tavoitteenasettelussa. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnon mukaan kokonaisvaltaisuus kriisinhallinnassa ei tarkoita eri kriisinhallinnan toimijoiden sulauttamista toisiinsa, vaan eri kriisinhallinnan keinojen ja mekanismien oikea-aikaista käyttämistä kriisin eri vaiheissa.⁴⁹

Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia -asiakirjan perusteella kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa ”aktiivinen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja myös vaativiin kriisinhallintatehtäviin”, ”siviilikriisinhallintaosallistumisen vahvistaminen” ja ”vaikuttavuuden lisääminen kehittämällä sotilaallisen ja siviili-

⁴⁵ UaVL 1/2008 vp, 4, 12–13.

⁴⁶ VNS 1/2009 vp, 96, 109.

⁴⁷ Ulkoasiainministeriö 2009b, 6.

⁴⁸ Mustonen 2010, 17.

⁴⁹ Ulkoasiainvaliokunnan lausunnon mukaan kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia -asiakirja ei sisällä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan käsitteen määrittelyä, vaikka se olisi ulkoasiainvaliokunnan mielestä ollut luontevaa. Ks. UaVL 3/2010 vp, 1–2.

kriisihallinnan sekä kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun keskinäistä koordinaatiota ja yhteistyötä".⁵⁰ Nämä tavoitteet kuvailevat suomalaisen kriisinhallinnan eri osa-alueita, mutta eivät täytä määritelmää kriisinhallinnan kansallisista päämääristä, joilla edistetään ulko- ja turvallisuuspolitiikan pyrkimyksiä. Asiakirjassa luetellut tavoitteet voidaankin ymmärtää kriisinhallinnan kentässä tapahtuvien erillisten toimintojen keinoiksi edistää kokonaisvaltaisuutta.

Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kansallista päämäärää ei ole kirjoitettu asiakirjaan selkeästi. Kansallisella päämäärällä tarkoitetaan Suomen kansallisia intressejä, kansallisista lähtökohdista kumpuavia syitä toteuttaa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Asiakirjassa todetaan, että ”*osallistuminen kriisinhallintaan on osa kansainvälistä vastuun kantamista ja Suomen turvallisuuden rakentamista*” ja että ”*Suomen kriisinhallintatoiminta suunnataan ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden kannalta merkittävälle kriisialueelle*”. Asiakirjassa todetaan lisäksi, että osallistumisratkaisuissa huomioidaan sekä maailman konfliktialueiden vakauden edistäminen että osallistumisen merkitys Suomen oman turvallisuuden ja muiden kansallisten intressien kannalta.⁵¹ Nämä toteamukset vastaavat paremmin aiemmin tässä luvussa käsitellyjä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä. Kun toteamukset järjestellään uudelleen ja hyväksytään vakauden edistäminen osaksi kansainvälisen vastuun kantamista ja Suomen turvallisuuden rakentamista, ja että muilla kansallisilla intresseillä tarkoitetaan ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistämistä, havaitaan, että kriisinhallinnan kansalliset päämäärät Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian perusteella ovat 1) *kansainvälisen vastuun kantaminen*, 2) *Suomen turvallisuuden rakentaminen* sekä 3) *ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen*.

Valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan kriisinhallinta on vastuun kantamista ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumista ja että kriisinhallinta parantaa Suomen turvallisuutta sekä tukee kansallisen puolustuksen ja kansainvälisen yhteistoimintakyvyn kehittämistä.⁵² Tässä kriisinhallinnan määritelmässä kriisinhallinnan kansalliset päämäärät, jotka edellä johdettiin Suomen kokonaisvaltaisesta kriisinhallintastrategiasta, esiintyvät lähes samalla tavalla. Kansallisen puolustuksen parantaminen kuitenkin korostuu verrattuna Suomen turvallisuuden rakentamiseen. Suomen turvallisuuden rakentamisen voidaan ajatella sisältävän kansallisen puolustuksen parantamisen, kun turvallisuutta aja-

⁵⁰ Tavoitelista kokonaisuudessaan, ks. Ulkoasiainministeriö 2009b, luku 7.

⁵¹ Ulkoasiainministeriö 2009b, 6.

⁵² VNS 1/2009 vp, 96.

tellaan kattavasti laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti.⁵³ Koska Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian tarkoituksena on vahvistaa kriisinhallinnan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, se kokoaa kriisinhallinnan eri keinojen kuvaukset yhteen asiakirjaan. Lisäksi valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon määritelmä kriisinhallinnasta tukee edellä johdettuja kriisinhallinnan kansallisia päämääriä. Näiden seikkojen perusteella Suomen kokonaisvaltaisesta kriisinhallintastrategiasta johdetut kriisinhallinnan kansalliset päämäärät toimivat tässä tutkimuksessa perustana strategia-asiakirjojen ja kriisinhallinnan eri osa-alueiden tarkemmalle tarkastelulle.⁵⁴

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia -asiakirjassa kokonaisvaltainen kriisinhallinta osoitetaan Ulkoasiainministeriön strategiseksi tehtäväksi ja sen mukaan Suomi osallistuu kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin pyrkiäkseen yhteisvastuullisesti ennaltaehkäisemään ja rajoittamaan kriisejä niiden syntyalueilla. Tällöin tavoitteena on myös estää kriisien vaikutusten ulottuminen Suomeen.⁵⁵ Nämä kansalliset kriisinhallinnalle asetetut tavoitteet voidaan nähdä kansainvälisen vastuun kantamisena ja Suomen turvallisuuden rakentamisena.

Sisäasiainministeriön julkaiseman siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian mukaan siviilikriisinhallinnalle ei ole olemassa täsmällistä määritelmää. Siviilikriisinhallinnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään yhteiskunnan toimintaedellytysten palauttamiseen lähettämällä kriisi-alueille ei-sotilaallista asiantuntija-apua. Siviilikriisinhallinnan keinoin pyritään vahvistamaan julkista hallintoa, oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksia ja demokratiaa.⁵⁶

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kansainvälinen siviilikriisinhallinta osoitetaan Sisäministeriön strategiseksi tehtäväksi. Strateginen tehtävä edellyttää muun muassa, että kansainvälisiin siviilikriisinhallintaoperaatioihin osallistutaan kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan periaatteiden mukaisesti, Euroopan unionin siviilikriisinhallinnan elementtien kehittämistä tuetaan, vahvistetaan kotimaan valmiuksia tiivistämällä yhteistyötä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä sekä yleisesti tehostetaan kokonaisvaltaisuutta ja sovitetaan yhteen kansallisia siviilikriisinhallinnan valmiuksia valtioneuvoston tasalla.⁵⁷

⁵³ Ks. esimerkiksi *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia* 2010, 3, ” Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tärkeimmät tehtävät ovat Suomen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toimivuuden ylläpitäminen.”

⁵⁴ Vrt. myös Pykälä 2012, 7. Tärkein asiakirja, jolla kokonaisvaltaisuutta tulisi ohjata Suomessa, oli avoimien vastausten perusteella *Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia*.

⁵⁵ *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia* 2010, 23.

⁵⁶ Sisäasiainministeriö 2008, 1. luku.

⁵⁷ *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia* 2010, 24.

Siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian mukaan Suomen tavoitteena on, että siviilikriisinhallinta on koordinoitua, demokratiaan, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvaa asiantuntijatoimintaa. Toiminnan tavoitteena on oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti edistää rauhaa, vakautta ja kestävästä kehitystä.⁵⁸ Tämä tavoite yhdessä yhteiskunnan turvallisuusstrategian tavoitteiden kanssa kuvastaa hyvin siviilikriisinhallinnan toteuttamiselle asetettuja tavoitteita. Suomen kansallinen siviilikriisinhallinnan päämäärä on määritelty siviilikriisinhallinnan kansallisessa strategiassa seuraavasti: ”Suomen tavoitteena on olla aktiivinen vaikuttaja ja edelläkävijä Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen siviilikriisinhallinnan toiminnassa ja kehittämisessä.”⁵⁹

Tämä päämäärä jää hieman abstraktiksi, sillä kansallinen intressi ei ole samalla tavalla läsnä, kuin aiemmin käsitellyissä kansallisissa päämäärissä. Kun tätä strategian päämäärää analysoidaan tarkemmin, havaitaan, että tavoitteena on vaikuttaa Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan. Pyritäänkö vaikuttamaan siihen, millaisiin siviilikriisinhallintaoperaatioihin osallistutaan ja missä siviilikriisinhallintaoperaatioita toteutetaan? Jos pyritään, niin voidaanko ajatella, että kyseessä on ainakin ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen ja ehkä myös Suomen turvallisuuden rakentaminen? Koska Suomi haluaa olla siviilikriisinhallinnan edelläkävijä ja kehittäjä, voidaan ajatella, että päämääränä on myös kansainvälisen vastuun kantaminen.

Sotilaallinen kriisinhallinta tarkoittaa sotilaallisin keinoin tapahtuvaa kriisinhallintatoimintaa, jolla tähdätään kriisialueen vakauden tai turvallisuuden palauttamiseen ja säilyttämiseen. Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan sen tavoitteena on luoda edellytykset yhteiskunnan muiden toimintojen käynnistämiseksi.⁶⁰ Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta on puolustusministeriön strateginen tehtävä. Sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistutaan kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan periaatteiden mukaisesti kansallisista lähtökohdista. Kansainvälinen verkottuminen mahdollistaa avun vastaanottamisen ja materiaalihankintojen kustannustehokkuuden sekä tehostaa huoltovarmuutta.⁶¹ Kansainvälinen verkottuminen liittyy Suomen sotilaallisen puolustamisen keinoihin. Kansainväliseen kriisinhallintaan tarkoitettujen joukkojen harjoitetaan ja arvioidaan kansainvälisen sertifiointin mahdollistamalla tavalla. Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoiminnan kehittämisellä tähdätään:

⁵⁸ Sisäasiainministeriö 2008, 3. luku.

⁵⁹ Sama.

⁶⁰ Kenttäohjesääntö 2007, 104.

⁶¹ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 26.

”...kykyyn toimia eri johtamistasoilla sekä toimintatapojen ja teknisten järjestelmien tasoilla, kykyyn osallistua kaikkien puolustushaarojen joukoilla ja erityisosaamisalueilla kansainväliseen yhteistoimintaan ja operaatioihin kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti sekä kykyyn vastaanottaa sotilaallista apua ja toteuttaa isäntämaatuki.”⁶²

Sotilaallisen kriisinhallinnan kansallinen merkitys liittyy edellä esitetyn perusteella selkeimmin Suomen turvallisuuden rakentamiseen, sillä sotilaallisen kyvyn kehittäminen toteutetaan kansallisista lähtökohdista ja sen tavoitteet liittyvät Suomen turvallisuuteen. Kuvaavaa on osaltaan myös se, että sotilaallinen kriisinhallinta on Puolustusministeriön tehtävä. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka sotilaallista kriisinhallintaa toteutetaan kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian osana, toteuttamisesta ei vastaa Ulkoasiainministeriö. Voidaankin todeta, että kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan eri osa-alueet yksinään ilmentävät ainakin jossain määrin valtion eri identiteettejä ja siten myös eri intressejä. Kun ajatellaan sotilaallista kriisinhallintaa osana Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintatoimintaa tavoitteineen, voidaan kansainvälisten sitoumusten mukaisiin operaatioihin osallistuminen nähdä myös kansainvälisen vastuun kantamisena sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistämisenä.

Kehitysyhteistyö on osa Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintastrategiaa.⁶³ Kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan kehityspolitiikkaan kuuluvaa käytännön toimintaa, jolla toteutetaan kehityspolitiikan tavoitteita.⁶⁴ Kehityspolitiikan ja -yhteistyön tarkoituksena on edistää Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita ja köyhyyteen liittyvien ongelmien poistamista muuttuvassa ja keskinäisriippuvaisessa maailmassa. Kehityspolitiikan tavoite on myös YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen kumppanimaiden tarpeet huomioon ottaen.⁶⁵ Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan sukupuolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys ovat Suomen kehityspolitiikan läpileikkaavat tavoitteet. Näitä tavoitteita edistetään kaikessa kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä.⁶⁶ Kehitysyhteistyötä voidaan perustella myös oikeudenmukaisuudella, sillä kehitys on maailmanlaajuisesti jakautunut epätasaisesti ja samalla eriarvoisuus on lisääntynyt – kehitysyhteistyö merkitsee vastuunottoa. Yhtenä perusteena mainitaan myös, että kyseessä on Suomen etu keskinäisriippuvuuden maailmassa. Lisäksi kehitysyhteistyötä voidaan perustella Suomen sitoutumisella YK:n vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden saavuttamiseen.⁶⁷ Verrattaessa kehitysyhteistyölle asetettuja tavoitteita luvun alussa muodostettuihin kriisinhallinnan kansallisiin päämää-

⁶² *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia* 2010, 24.

⁶³ Ulkoasiainministeriö 2009b, 6.

⁶⁴ Ks. Ulkoasiainministeriö 2005, 2

⁶⁵ Ulkoasiainministeriö 2012a, 5.

⁶⁶ Sama, 23.

⁶⁷ Ulkoasiainministeriö 2005, 5; *Ulkoasiainministeriön kehitysviestinnän yksikön verkkosivut* [www.global.finland.fi].

riin, voidaan havaita, että kehitysyhteistyön kansalliset tavoitteet sisältyvät kansainvälisen vastuun kantamiseen ja ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistämiseen.

Humanitaarinen apu on osa Suomen kehityspolitiikkaa. Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan Suomi antaa humanitaarista apua ainoastaan tarpeeseen perustuen, ei poliittisista, sotilaallisista tai taloudellisista lähtökohdista.⁶⁸ Humanitaarisen toiminnan tarkoitus on pelastaa ihmishenkiä, lievittää inhimillistä hätää ja ylläpitää ihmisarvoa luonnononnettomuuksien, sotien, aseellisten konfliktien ja muiden kriisien aikana YK:n määrittelemien periaatteiden mukaisesti. Näitä ovat avun riippumattomuus, epäpoliittisuus ja tarveharkinta.⁶⁹ Suomi toteuttaa humanitaarista apua keskittämällä rahoituksen YK-järjestöille, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun toimijoille sekä Euroopan komission humanitaarisen avun ja pelastuspalvelun pääosaston (European Commission Humanitarian Aid & Civil Protection, ECHO) kumppanuusstatuksen saaneille kansalaisjärjestöille. Tällä pyritään takaamaan toiminnan tuloksellisuus.⁷⁰ Humanitaarinen apu on erotettu omaksi osa-alueekseen kehitysyhteistyöstä ja siviilikriisinhallinnasta, mutta se kuuluu kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan alla koordinoitaviin kriisinhallinnan osa-alueisiin.⁷¹ Humanitaarista apua rahoitetaan kehitysyhteistyömäärärahoista, mutta se on kehitys- ja muista politiikoista riippumatonta ja puolueetonta toimintaa.⁷² Tämä tukee ajatusta siitä, että kriisinhallintaa toteutetaan valtion intresseistä rakentuvista lähtökohdista. Humanitaarisen avun kansallinen intressi näyttäytyy selkeimmin ja aidoimmin kansainvälisen vastuun kantamisena silloin, kun sitä toteutetaan YK:n periaatteiden pohjalta epäpoliittisesti ja tarpeeseen perustuen.

Rauhanvälitys on kriisin osapuolien saattamista yhteen. Sen tavoitteena on ehkäistä neuvotte-
lujen avulla konfliktin puhkeaminen tai saada aikaan sovinto konfliktin ratkaisemiseksi. Rauhanvälityksen keinoja ovat suora diplomaatti-, asiantuntija- tai tekninen tuki rauhanprosessille. Rauhanvälitys täydentää Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan ja kehityspolitiikan keinovalikoimaa ollen yksi diplomatian keinoista.⁷³ Rauhanvälitys voidaan nähdä yhtenä osana laajaa rauhantyön, konfliktinratkaisun, humanitaarisen avun ja kriisinhallinnan kokonaisuutta, jolla on yhteys kehitykseen ja köyhyyden poistamisen tavoitteeseen.⁷⁴

Rauhanvälitys – Suomen suuntaviivoja -selvityksen tarkoituksena on kuvata kansainvälisen rauhanvälityksen toimintaympäristöä ja Suomen keinoja vahvistaa omaa rooliaan. Selvityk-

⁶⁸ Ulkoasiainministeriö 2012a, 43.

⁶⁹ VNS 6/2012 vp, 82; *Ulkoasiainministeriön verkkosivut* [www.formin.finland.fi].

⁷⁰ Ulkoasiainministeriö 2012a, 44.

⁷¹ Ulkoasiainministeriö 2009b, 6; *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*, 88.

⁷² Ulkoasiainministeriö 2012a, 7.

⁷³ Ulkoasiainministeriö 2010, 8, 17; Ulkoasiainministeriö 2011b, 5.

⁷⁴ Doty 2012, 159–160.

sessä todetaan, että Suomella on perinteisiinsä ja osaamiseensa perustuen edellytykset kasvattaa kansainvälistä painoarvoaan rauhanvälityksen avulla.⁷⁵ Rauhanvälityksen toimintaohjelman mukaan mahdollinen jäsenyys turvallisuusneuvostossa olisi Suomelle ainutlaatuinen tilaisuus edistää rauhanvälityksen kysymyksiä YK:ssa.⁷⁶ Ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen on päämääränä voimakkaasti läsnä rauhanvälitystä ohjaavissa asiakirjoissa. Asiakirjoissa todetaan, että rauhanvälitys avaa ”mahdollisuuksien ikkunan”, joka Suomen tulee osata hyödyntää kansainvälisen asemansa vahvistamiseksi.⁷⁷ Toisaalta Rauhanvälityksen toimintaohjelmasta on löydettävissä myös kansainvälisen vastuun kantamisen päämäärä, sillä siinä todetaan, että Suomi tuntee vastuuta kansainvälisestä rauhasta ja haluaa vaikuttaa näkyvästi sen ylläpitämiseen ja lisäämiseen.⁷⁸

Tässä alaluvussa tarkasteltiin kriisinhallinnan päämääriä sellaisten strategia- ja ohjausasiakirjojen valossa, joiden analysointi mahdollistaa Afganistanin operaation tarkastelun vuosina 2010–2012. Tarkastelun perusteella voidaan todeta, että kriisinhallinnan kansalliset päämäärät muodostuvat kolmesta merkittävästä kokonaisuudesta. Nämä ovat 1) *kansainvälisen vastuun kantaminen*, 2) *Suomen turvallisuuden rakentaminen* ja 3) *ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen*. Lisäksi havaittiin, että Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia toimii muihin strategia-asiakirjoihin verrattuna kokoavana asiakirjana, ja että kriisinhallinnan konkreettisia kansallisia päämääriä ei ole kirjattu yksiselitteisesti mihinkään.

Uudemmissa ohjausasiakirjoissa Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on selkeämmin ilmaistu. Kriisinhallintaan osallistuminen perustellaan turvallisuuden ja vakauden tukemisella, kansallisen puolustuskyvyn vahvistamisella ja Suomen painoarvon lisäämisellä kansainvälisessä politiikassa.⁷⁹ Tämä tukee edellä esitettyä tutkimuksen havaintoa kriisinhallinnan kansallisten päämäärien kolmijakoisuudesta ja sisällöistä.

2.2 Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kriisinhallinnan keinoin

Jotta kriisinhallinnan kansallisten päämäärien ilmenemistä Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa voidaan arvioida, tässä alaluvussa analysoidaan tarkemmin niiden osuutta Suomen kansallisten intressien edistämiseksi. Voidaan ajatella, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tehtävänä on edistää suomalaisten hyvinvointia, mikä tarkoittaa konkreettisemmin esimerkiksi

⁷⁵ Ulkoasiainministeriö 2010, 5, 7.

⁷⁶ Ulkoasiainministeriö 2011b, 11.

⁷⁷ Ulkoasiainministeriö 2010, 14; Ulkoasiainministeriö 2011b, 17.

⁷⁸ Ulkoasiainministeriö 2011b, 5.

⁷⁹ Ks. VNS 6/2012 vp, 82 ja VNT 2/2011 vp, 22–23.

turvallisuutta, viennin edistämistä, investointien houkuttelemista ja hyviä kansainvälisiä suhteita. Tämä edellyttää identiteetin eri ulottuvuuksien mukaista toimintaa valtion omien intressien edistämiseksi. Esimerkkinä voidaan käyttää Ruotsia, joka toimii aktiivisesti ihmisoikeuskysymyksien puolesta edistäen kuitenkin samalla vahvasti omia kaupallisia ja turvallisuuspoliittisia intressejään. Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintaa tarkastellaan seuraavaksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona edistää kansallisia intressejä ja vaikuttaa identiteetin rakentumiseen.⁸⁰

Kansainvälisen vastuun kantamisen havaittiin kriisinhallinnan kansallisena päämääränä liittyvän useisiin kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osa-alueisiin. Kuitenkin ainoastaan humanitaarisen avun antaminen näyttäytyy puhtaasti tuon päämäärän kautta silloin, kun se toteutetaan riippumattomasti, epäpoliittisesti ja tarveharkintaan perustuen ja kun tarkoituksena on pelastaa ihmishenkiä ja lievittää hätää. Vesan mukaan Suomen vahvuus kansainvälisessä toimintaympäristössä on uskottavuus, sillä Suomella ei ole salaista agendaa tai muitakaan omia etuja ajettavanaan. Sen sijaan Suomi pyrkii pyyteettömästi ajamaan koko kansainvälisen yhteisön yhteistä etua.⁸¹ Kuitenkin humanitaarisen avun antamista lukuun ottamatta kriisinhallinnan eri osa-alueita toteutetaan myös muihin kansallisiin päämääriin pääsemiseksi, jolloin useissa tapauksissa kansainvälisen vastuun kantamisen voidaan ajatella olevan ennemminkin toiminnan Suomen identiteetteihin ja läntisiin arvoihin nojaava perustelu kuin päämäärä. Kansainvälisen vastuun kantamista voidaan käyttää perusteluna esimerkiksi silloin, kun osallistutaan kriisinhallintaoperaatioihin, joihin Yhdysvallat, Euroopan unionin jäsenvaltiot tai muut pohjoismaat osallistuvat. Tällöin kriisinhallinnan päämääränä on Suomen läntisten, kehittyneiden valtioiden joukkoon kuulumisen identiteetin rakentaminen.⁸² Kriisinhallinta on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keino, jolla pyritään osoittamaan solidaarisuutta ja yhteenkuuluvuutta vastaamalla läntiseen identiteettiin kohdistuviin uhkiin, joiden voidaan 2000-luvulla nähdä perustuvan YK:n, EU:n ja myös Naton ja Yhdysvaltojen uhkakuviin. Näiden läntisen identiteetin määrittelemien uhkakuvien, joita ovat muun muassa terrorismi, joukkotuhoaseisiin liittyvät uhat, alueelliset konfliktit, sotilaallinen voimankäyttö, järjestäytynyt rikollisuus, huumet ja ympäristöongelmat, on koettu kohdistuneen eurooppalaisiin arvoihin ja etuihin.⁸³ Toisaalta globalisaation myötä kasvanut keskinäisriippuvuus lisää Suomenkin tarvetta osallistua kansainvälisestä turvallisuudesta huolehtimiseen. Turvallisempi maailma on Suomenkin etu, jolloin tarve yhteisen turvallisuuden rakentamiselle on aidosti olemassa.⁸⁴ Kansainvälisen vastuun kantaminen onkin valtion identiteetin kannalta tarkasteluna monikäyttöinen perustelu.

⁸⁰ Mattlin, Kallio, Saloniemi-Pasternak, Wigell & Vihma 2012, 1–2.

⁸¹ Vesa 2012, 27.

⁸² Raitasalo 2007, 137.

⁸³ Uhkakuvista ks. Limnell 2009, 164–165, 178–179, 185–187.

⁸⁴ Raitasalo 2008b, 139.

Humanitaarinen apu sen sijaan on puhtaasti kansainvälisen vastuun kantamista ja sen pyrkimys on lievittää inhimillistä hätää, kun sitä toteutetaan YK:n periaatteiden⁸⁵ mukaisesti. Tällöinkin Suomi kuitenkin toimii identiteettiinsä nojautuvien arvojensa mukaisesti. Samalla Suomen identiteetti muovautuu kansainvälisessä ympäristössä suhteessa muihin valtioihin esimerkiksi avun rahallisella arvolla, laadulla tai reagointikyvyllä mitattuna.

Vesan näkemyksestä eriävää kantaa kriisinhallinnan kansallisten intressien määrävyydestä edustaa Liesinen. Hänen mukaansa laaja turvallisuuskäsitys tarkoittaa, että turvattomuus josain osassa maailmaa merkitsee turvattomuutta myös muualla. Liesisen mukaan vallalla on kuitenkin vain oman edun ja kansallisten intressien perusteella määritelty turvallisuuskäsitys, sillä yhteisvastuu on vaikeampaa perustella kansalaisille. Kriisinhallinnan keinoin on mahdollista saavuttaa konkreettisia turvallisuutta edistäviä tuloksia, mikäli voimavarat keskitettäisiin kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan periaatteiden mukaisesti.⁸⁶ Vesa myöntääkin, että kansainvälisessä vuorovaikutuksessa toimivien valtioiden täytyy reagoida jatkuvasti uusiin tapahtumiin ja muuttuviin tilanteisiin ja että Suomen mahdollisuudet aktiiviseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ovat kylmän sodan päättymisen myötä lisääntyneet.⁸⁷ Voimavarojen keskittämisen ongelmat liittyvätkin kriisinhallinnan kansallisten päämäärien määrittymiseen ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien kautta. Intressit puolestaan ovat Suomen identiteettien mukaisia ja muodostuvat kansainvälisestä tilanteesta ja vuorovaikutuksesta riippuen. Kriisinhallinnan päämääränä voidaan silloin intressistä riippuen useimmiten nähdä ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen. Voimavarojen keskittämiseen liittyviä ongelmia voidaan toisin sanoen osin selittää ulko- ja turvallisuuspolitiikan erilaisten tilannesidonnaisten pyrkimysten edistämiseen käytettävissä olevien resurssien avulla. Kaikkia mahdollisia resursseja, toisin sanoen kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden tarjoamaa keinovalineistöä, ei ole välttämätöntä ottaa käyttöön, mikäli ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistämiseen riittää aktiivisuus jollain kriisinhallinnan osa-alueista.⁸⁸

Kansainvälisen toimintaympäristön muutosta ja kehityksen suuntaa on hankala ennustaa, mutta laadittujen arvioiden perusteella valtiokeskeisyys näyttää korostuvan. Tavallinen ennuste on, että kaksi supervaltaa, Yhdysvallat ja Kiina, kohoaisi muiden valtioiden yläpuolelle ja että

⁸⁵ VNS 6/2012 vp, 82; *Ulkoasiainministeriön verkkosivut*.

⁸⁶ Liesinen 2012, 231–234.

⁸⁷ Vesa 2012, 27.

⁸⁸ Vrt. VNS 1/2009 vp, 109: ”Osallistuminen perustuu kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jossa hyödynnetään eri osallistumismuotoja”. Presidentti Kekkonen muistutti vuonna 1970 Suomen ulkopoliittikan perustehtävästä, kansakunnan olemassaolon ja suurvaltaetujen yhteensovittamisesta. Hänen mukaansa ulkopoliittikan mittana ovat Suomen edut. Onko presidentti Kekkonen mukaan valtion ulkopoliittikka toisin sanoen aina itsekästä? Kokonaisvaltainen kriisinhallinta toisin sanoen mahdollistaa valtion itsekään toiminnan. Ks. Kekkonen 1970, ”*Tasaval- lan Presidentin puhe J. K. Paasikiven syntymän 100-vuotisjuhlassa 27.11.1970*”.

näiden takana ”toisen rivin suurvaltoina” tulisivat Intia, Venäjä, Japani ja mahdollisesti Brasilia. Euroopan unionin roolia on vaikea hahmottaa, sillä sen merkitys nähdään lähinnä talousyhteisönä eikä niinkään turvallisuuspoliittisena toimijana. Kansainvälisen toimintaympäristön muutoksen kannalta Suomen olisi edullista rakentaa vahvat kahdenväliset suhteet Yhdysvaltoihin.⁸⁹ Yhteistyön kehittäminen Yhdysvaltojen kanssa politiikan, talouden ja turvallisuuden aloilla onkin yksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen pyrkimys, jota Naton rauhankumppanuusyhteistyön nähdään osaltaan edistävän. Suomelle on tärkeää, että Yhdysvallat arvioi sen luotettavaksi kumppanikseen.⁹⁰ Kylmän sodan jälkeen Naton toimintaa on puolestaan kuvannut muuttuminen lähes globaaliksi kriisinhallintatoimijaksi.⁹¹ Suomen rauhankumppanuusyhteistyössä keskeisenä pidetään osallistumista Naton kriisinhallintaoperaatioihin, joiden avulla edistetään ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita.⁹² Näin ollen intressiä osallistua Naton kriisinhallintaoperaatioihin voidaan pitää konkreettisenä esimerkkinä kriisinhallinnan kansallisesta päämäärästä, jolla edistetään ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä. Toisaalta Suomen osallistuminen Naton operaatioihin voidaan nähdä myös niin, että Suomi tuottaa turvallisuutta enemmän kuin kuluttaa. Näin siksi, että kriisitilanteessa Suomen läntisen identiteetin rakentamisen myötä saavutettu solidaarisuuteen perustuva mahdollisuus ulkopuolisen avun saantiin voidaan nähdä ainoana osallistumisesta saatavana vastineena.⁹³ Merkilläpantavaa on, että joka tapauksessa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä edistetään kriisinhallinnan keinoin jo pelkällä Naton kriisinhallintaoperaatioon osallistumisella.

Riippumatta erilaisista kytkennöistä Natoon, Pohjoismailla on maantieteellisen läheisyytensä ja yhtenevän arvopohjan vuoksi yhteisiä ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisena pyrkimyksenä onkin syventää pohjoismaista yhteistyötä turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä kriisinhallinnan alalla.⁹⁴ Tämä pyrkimys liittyy Suomen pohjoismaisen identiteetin rakentamiseen, jota pohjoismaiset arvot sekä pohjoismainen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ilmentävät. Toimimisen pohjoismaisessa viitekehyksessä, jonka arvojen nähdään korostavan ihmisoikeuksia ja demokratiaa, ajatellaan olevan Suomen identiteetin rakentamisen kannalta sopiva kanava vaikuttaa ja toimia omien etujen edistämiseksi.⁹⁵ Kriisinhallinnan kansallinen ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistämisen päämäärä ilmenee toimimalla kriisinhallintaoperaatioissa Pohjoismaiden kanssa, jolloin turvallisuus-

⁸⁹ Ks. Visuri 2011, 208–209 ja Haukkala 2011.

⁹⁰ VNS 1/2009 vp, 72, 91–93, 95. Ks. Ulkoasiainministeriö 2011a, 19, 30 ja 32.

⁹¹ Raitasalo 2008a, 5.

⁹² UTP 8/2012 vp; VNS 1/2009 vp, 91–93, 95.

⁹³ Ks. Haukkala 2011 ja Raitasalo 2007, 137.

⁹⁴ VNS 1/2009 vp, 91–93, 95; Valtioneuvoston viestintäyksikön tiedote 170/2009; Stoltenberg 2009, 5–9.

⁹⁵ Arvoista ks. Tuomioja2010; Riskilä 2013, 63–64 sekä Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan ulkoministerien yhteinen julkilausuma 2014.

ja puolustuspoliittisen yhteistyön voidaan katsoa syventyvän pohjoismaista identiteettiä vahvistaen. Toimiminen kriisinhallintaoperaatiossa yhdessä Pohjoismaiden kanssa edistää toisin sanoen ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä, mutta niiden ohella se vahvistaa myös kansallista puolustuskykyä.⁹⁶ Tällöin toimiminen kriisinhallintaoperaatiossa yhdessä Pohjoismaiden kanssa voidaan nähdä myös Suomen turvallisuuden rakentamisena.

Sotilaallisen kriisinhallinnan päämäärien todettiin edellisen alaluvun perusteella liittyvän selkeimmin Suomen turvallisuuden rakentamiseen. Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutoksesta johtuen kriisinhallinnasta on muodostunut osa laajennettuun turvallisuuskäsitykseen perustuvaa läntistä politiikkaa, jossa humanitaaristen interventioiden ja sotilaallisen kriisinhallinnan kautta on määritelty sotilaallisen voimankäytön mahdollistavat tilanteet uudelleen.⁹⁷ Naton kriisinhallintaoperaatioihin osallistumalla Suomen voidaan nähdä parantavan omaa turvallisuuttaan, kasvattavan tietotaitoaan ja kokemustaan kansallisen puolustuskyvyn kehittämiseen sekä lisäävän kansainvälistä yhteensopivuuttaan.⁹⁸ Naton kriisinhallintaoperaatioihin osallistumisen nähdäänkin olevan puolustuskyvyn kehittämisen kannalta keskeistä. Vielä 1990-luvulla Suomi korosti sotilaallisen kriisinhallinnan kotimaan puolustukselle saatavia hyötyjä. Sittemmin vaativiin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin osallistumisen on katsottu vahvistavan suomalaisen puolustusjärjestelmän uskottavuutta ja siten vahvistavan sotilaallista pelotetta.⁹⁹ Sotilaallinen kriisinhallinta edellyttääkin joukoilta korkeatasoista kansainväliseen toimintaympäristöön sopivaa suorituskykyä. Kyky käyttää tällaisia kehittyneitä sotilaallisia suorituskykyjä vaativissa monikansallisissa operaatioissa on yksi sotilaallisen kyvykkyyden ja uskottavuuden mittari.¹⁰⁰ Vaativien kriisinhallintaoperaatioiden käsite kumpuaa Raitasalon mukaan Afganistanin ja Irakin operaatioista, joissa kriisinhallintaoperaatiot ovat samaan aikaan laajan turvallisuuden tuottamisen, jälleenrakentamisen ja sodankäynnin yhdistelmiä. Tarkastelukulmasta riippuen kriisinhallintaoperaatioissa voidaan korostaa kulloinkin tilanteeseen sopivaa näkökulmaa kuten asevoiman käyttöä tai humanitaarista kehitystä.¹⁰¹

Osallistumalla vaativiin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin hankitaan puolustusvoimien joukoille ja henkilöstölle kokemusta sodan kaltaisissa olosuhteissa toimimisesta, mutta toimimalla vaativissa tilanteissa osoitetaan myös joukkojen suorituskykyä käytännössä. Sotilaallinen kriisinhallinta vaativissa operaatioissa tarjoaa viitekehyksen uskottavan sotilaallisen

⁹⁶ VNS 1/2009 vp, 109.

⁹⁷ Raitasalo 2008a, 2, 4–5.

⁹⁸ UTP 8/2012 vp.

⁹⁹ Raitasalo 2007, 137.

¹⁰⁰ *Kenttäohjesääntö yleinen osa*, 68; Raitasalo 2008a, 7; Raitasalo 2008b, 140.

¹⁰¹ Raitasalo 2008a, 5.

suorituskyvyn kehittämiseksi.¹⁰² Kokemukset hyödynnetään kotimaassa sotilaskoulutuksen ja uusien suorituskykyjen kehittämisessä, ja vaativissa tilanteissa osoitetulla kyvykkyydellä rakennetaan sotilaallista uskottavuutta. Uskottavuuteen vaikuttaa niin yksilöiden kuin koko sotilasjoukon suorituskyky. Suorituskyvyn tulee olla todellista, sillä toimintaa ja etenkin johdotehtävissä olevaa henkilöstöä arvioidaan useita eri kansallisuuksia edustavien alaisten, vertaisten ja esimiesten toimesta. Erityisesti sotilaallisen kriisinhallinnan päämääränä näyttäytyvä turvallisuuden rakentaminen vahvistaa Suomen identiteettiä suvereenina, modernit länsimaiset puolustusvoimat omaavana valtiona. Tätä kriisinhallinnan kansallista päämäärää toteutetaan käyttämällä kehittyneitä sotilaallisia suorituskykyjä vaativissa monikansallisissa operatioissa ja kehittämällä uskottavaa sotilaallista suorituskykyä.

Monille valtioille osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan on rajallisten resurssien vuoksi vaikeaa, ja valtion kansainvälisen aseman vahvistaminen käy hankalammaksi ja yhä kalliimmaksi.¹⁰³ Pyykösen mukaan kriisinhallinnan muutos näyttäytyy muuttuneisiin turvallisuusvaatimuksiin reagoimisena eikä suunnitelmallisena toimintana, jolla vastattaisiin uusiin uhkiin tai kriisialueen humanitaarisen avun tarpeeseen.¹⁰⁴ Onko ainakin osasyynä valtioiden pyrkimys turvata ja edistää omia intressejään osallistumalla yhteisiin kriisinhallintaoperaatioihin, mutta kunkin valtion omien resurssien mukaisista lähtökohdista? Kuten intressi *osallistua Naton kriisinhallintaoperaatioihin* osoittaa, näin saattaa olla, sillä Suomesakin ulko- ja turvallisuuspoliittiset tavoitteet määrittelevät sen, mihin kriisinhallintaoperaatioon osallistutaan.¹⁰⁵ Piiparisen mukaan suojeluvastuu edustaa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa, sillä sen keinoihin kuuluu pakotteiden ja sotilaallisten interventioiden lisäksi laaja joukko poliittisia, diplomaattisia, oikeudellisia, humanitaarisia ja sotilaallisia instrumentteja, kuten rauhanvälitys ja kehitysavun kohdentaminen.¹⁰⁶ Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinovalikoima mahdollistaa näin ollen valtion suvereniteettiin puuttumisen, kunhan se perustellaan rauhan ja turvallisuuden edistämällä.¹⁰⁷ Kansainvälinen yhteisön ottaessa vastuun turvallisuudesta, se kykenee puuttumaan kriiseihin humanitaarisen intervention nimissä myös ilman konfliktin molempien osapuolten suostumusta. Myös Suomi on tulkinnut valtiosuvereenisuusperiaatetta niin, ettei se estä ihmisoikeusrikkomuksiin puuttumista.¹⁰⁸ Kriisinhallinta on saavuttanut nykyisen muotonsa valtioiden pyrkiessä varmistamaan vaikutusvaltansa identiteettiensä ohjaamana kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. Suomen intressien kannalta tarkasteltuna joissakin tilanteissa kansainvälisen yhteisön mukana kriisinhallintaoperaatioissa

¹⁰² Sama, 7.

¹⁰³ Raitasalo & Sipilä 2008, 330–336.

¹⁰⁴ Pyykönen 2008, 128.

¹⁰⁵ Ks. VNS 1/2009 vp, 98.

¹⁰⁶ Piiparinen 2012, 4, 10.

¹⁰⁷ Pyykönen 2008, 101–102, 107.

¹⁰⁸ Raitasalo 2008b, 101.

oleminen voi olla tavoiteltavaa, sillä mukana olemalla voidaan saavuttaa identiteettien muodostumisen kannalta tärkeitä tuloksia. Mukana olemalla Suomi voi esimerkiksi osoittaa kuuluvansa länsimaihin ja jakavansa tietyt länsimaiset arvot.¹⁰⁹ Valtiot päättävät osallistumisestaan omista identiteetin rakentamisen ja resurssien sanelemista lähtökohdistaan; kokonaisvaltainen kriisinhallinta tarjoaa osallistumiselle laajan, eri tilanteisiin ja tarpeisiin soveltuvan keinovalineiston. Toisinaan *osallistuminen* jollain kriisinhallinnan eri toiminnolla osana kansainvälistä yhteisöä riittää edistämään ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä.

Sikasen mukaan Suomen sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvään päätöksentekoon vaikuttaa se, miten muut valtiot kriisinhallintaoperaatioon osallistuvat.¹¹⁰ Tällöin ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen näyttäytyy Sikasen havainnon perusteella Suomen intressinä myös sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Muiden valtioiden esimerkkiä seuraten Suomi rakentaa identiteettiään kulloisessakin tilanteessa sopivalla tavalla. Tällöin intressi saattaa olla ristiriidassa sekä kriisialueen todellisen tarpeen kanssa, kuten Pyykönenkin edellä esitetyllä tavalla on havainnut, että myös kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan resurssien käytön kanssa.

Kehitysyhteistyön päämääräksi osana kriisinhallintaa löydettiin edellisessä alaluvussa kansainvälisen vastuun kantaminen ja ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä tuetaan kohdemaan omia kehityspyrkimyksiä sekä vastuullista yritystoimintaa mahdollistavan ympäristön syntymistä. Kehitysyhteistyössä mainitaan olevan kyseessä myös Suomen etu. Talouskasvua tukeakseen Suomi edistää julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksia.¹¹¹ Kehitysyhteistyön muodoista kahdenvälisessä yhteistyössä keskitytään pitkäaikaisiin kumppanuuksiin perustuviin maaohjelmiin, monenkeskisten järjestöjen kautta toimittaessa YK on tärkein organisaatio ja yksityisen sektorin yhteistyömuotoja kehitetään toimintaympäristön muutoksen mukaisesti.¹¹² Kehitysyhteistyö mahdollistaa Suomen läntisiin arvoihin, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian, edistämiseen perustuvan identiteetin rakentamisen sekä vahvistaa Suomen asemaa kansainvälisenä toimijana. Kehitysyhteistyöllä osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa Suomi tukee kohdemaan kehitystä ja talouskasvua. Aiemmin mainitun Suomen edun voidaan ajatella tarkoittavan talouskasvua tukevia kumppanuuksia, jotka puolestaan näyttäytyvät ulko- ja turvallisuuspolitiikan pyrkimyksinä. Talouskasvun tukeminen kehityspolitiikan arvoihin liittyvällä toiminnalla liittyy olennaisesti kriisialueen kehityspyrkimysten edistämiseen. Kehitysyhteis-

¹⁰⁹ Ks. esimerkiksi Sipilä & Koivula 2013, 27–29; Wendt 2006, 205–207 ja Raitasalo 2007, 137.

¹¹⁰ Sikanen 2012, 73–74. Ks. myös ” Suomen osallistumiseen ISAF-operaatioon vaikuttavat ... sekä Suomen joukkojen toimialueella olevien maiden (erityisesti Ruotsi, Saksa, Yhdysvallat, Norja) suunnitelmat”. VNS 2/2011 vp, 13.

¹¹¹ *Ulkoasiainministeriön kehitysviestinnän yksikön verkkosivut.*

¹¹² Ulkoasiainministeriö 2012b, 17–19.

työn ja siviilikriisinhallinnan mahdollistamisella voidaan myös perustella sotilaallisen kriisinhallinnan käyttötarvetta. Toisaalta kehitysyhteistyö mahdollistaa osallistumisen identiteettien kannalta tärkeänä pidettävään kriisinhallintaan ilman sotilaallisen suorituskyvyn sitomista operaatioon.

Merkittävä ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoite Suomelle oli YK:n turvallisuusneuvoston jäsenyys vuosiksi 2013–2014. Jäsenenä Suomi olisi edistänyt Suomen ja Euroopan unionin arvoja ja kantoja.¹¹³ Rauhanvälityksen arveltiin vaikuttavan myönteisesti kampanjointiin Suomen YK:n turvallisuusneuvoston jäsenyydestä. Doty toteaa, että rauhanvälitykseen liittyvä selvitys on nähtävä tapana muodostaa kuva rauhanvälityksestä osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa ja keinona kasvattaa Suomen ulkopoliittista profiilia ja painoarvoa.¹¹⁴ Tämä voidaan myös nähdä esimerkkinä kriisinhallinnan kansallisesta päämäärästä, jolla edistetään ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä. Rauhanvälityksen avulla pyrittiin näin ollen kasvattamaan ulko-poliittista profiilia ja painoarvoa osana Suomen YK:n turvallisuusneuvostokampanjaa.

2.3 Johtopäätökset

Kriisinhallinnan ohjaus toteutuu strategia-asiakirjojen ja tilannesidonnaisen ohjauksen kautta. Kun strategia-asiakirjat määritellään kansainvälisessä vuorovaikutuksessa muotoutuvien valtion intressien ilmentymiksi, voidaan niiden nähdä luovan perustan ja arvomaailman kriisinhallinnan toteuttamiselle. Strategia-asiakirjat ilmentävät Suomen identiteetin eri puolia edustamiensa arvojen kautta. Valtiojohdon tarkempaa ja muuttuvampaa, tilannesidonnaista ohjausta edustaa esimerkiksi *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009*. Valtiojohdon ohjaukseen vaikuttaa se, millaisella identiteetillä ja millä intresseillä ohjausta toteutetaan. Tämän ohjauksen perusteella Suomi osallistuu kriisinhallintaan sen kokonaisvaltaisuuden mahdollistamia eri keinoja kulloiseenkin tilanteeseen ja tarpeeseen soveltaen. Suomen kansalliset intressit näkyvät ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteissa, joita edistetään kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinoin. Kriisinhallinnan käsitteen laajentumisen myötä kyky edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita on aiempaa monipuolisempi. Kriisinhallinnan päämäärät määrittyvät toisin sanoen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kansallisten intressien kautta, sillä kriisinhallinta on keskeinen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keino. Vastaus tutkimuksen ensimmäiseen alakysymykseen on, että strategia-asiakirjojen perusteella kriisinhallinnan kansal-

¹¹³ VNS 1/2009 vp, 92; Ulkoasiainministeriö 2011b, 11; K 7/2012 vp, 23.

¹¹⁴ Doty 2012, 144.

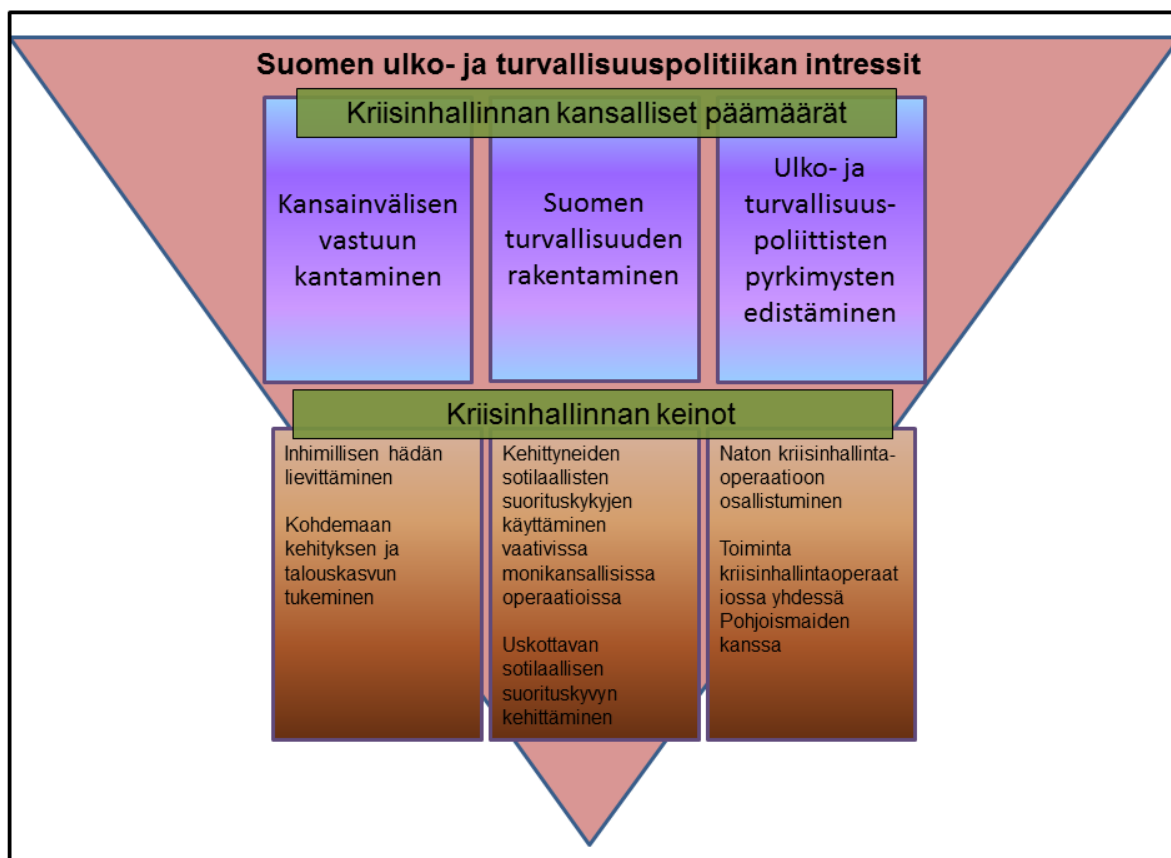
liset päämäärät ovat **1) kansainvälisen vastuun kantaminen, 2) Suomen turvallisuuden rakentaminen ja 3) ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen**. Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät linkittyvät kansainväliseen toimintaympäristöön Suomen identiteetin rakentamisen kautta.

Kansainvälisen vastuun kantamisen -intressillä voidaan perustella kriisinhallintaan osallistuminen silloin, kun halutaan vahvistaa valtion tiettyä identiteettiä. Valtion identiteettien kannalta tarkasteluna se onkin monikäyttöinen perustelu. Humanitaarista apua epäpoliittisin syin ja puhtaasti tarvelähtöisesti antaessaan Suomi *lievittää inhimillistä hätää* ja siten kantaa kansainvälisen vastuunsa. Tällöinkin Suomen identiteetti osana kansainvälistä yhteisöä ja vuorovaikutusta rakentuu suhteessa toisiin valtioihin.

Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä edistetään kriisinhallinnan keinoin *Naton kriisinhallintaoperaatioon osallistumisella*. Myös *toiminta kriisinhallintaoperaatiossa yhdessä pohjoismaiden kanssa* edistää Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä ja vahvistaa kansallista puolustuskykyä. Erityisesti sotilaallisen kriisinhallinnan kautta näyttäytyvä kriisinhallinnan kansallinen päämäärä Suomen turvallisuuden rakentaminen vahvistaa Suomen identiteettiä suvereenina, modernit länsimaiset puolustusvoimat omaavana valtiona. Kriisinhallinnan kansallista Suomen turvallisuuden rakentamisen päämäärää toteutetaan *käyttämällä kehittyneitä sotilaallisia suorituskykyjä vaativissa monikansallisissa operaatioissa ja kehittämällä uskottavaa sotilaallista suorituskykyä*.

Kokonaisvaltainen kriisinhallinta tarjoaa osallistumiselle laajan, eri tilanteisiin ja tarpeisiin soveltuvan keinovalikoiman. Toisinaan pelkkä *osallistuminen* jollain kriisinhallinnan eri toiminnolla osana kansainvälistä yhteisöä riittää edistämään ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä. Kehitysyhteistyöllä osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa Suomi *tukee kohde-maan kehitystä ja talouskasvua*. Kehitysyhteistyön avulla voidaan rakentaa taloudellisia kumppanuuksia ja yhteistyötä sekä sitoutua pidempiaikaisiin ja pehmeämpiin kriisinhallinnan projekteihin. Kehitysyhteistyön kautta voidaan myös perustella tarve sotilaalliselle kriisinhallinnalle. Toisaalta kehitysyhteistyö mahdollistaa osallistumisen identiteettien kannalta tärkeänä pidettävään kriisinhallintaan ilman, että muita kriisinhallinnan osa-alueita käytetään. Rauhanyhteistyön avulla edistettiin ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä kun tarkoituksena oli *kasvattaa ulkopoliittista profilia ja painoarvoa osana Suomen YK:n turvallisuusneuvostokampanjaa*.

Vastaus tutkimuksen toiseen alakysymykseen on, että strategia-asiakirjojen perusteella määritetyillä kriisinhallinnan kansallisilla päämäärillä voidaan edistää Suomen identiteetin mukaisia intressejä ainakin 1) lievittämällä inhimillistä hätää antamalla humanitaarista apua, 2) osallistamalla Naton kriisinhallintaoperaatioon, 3) toimimalla kriisinhallintaoperaatiossa yhdessä pohjoismaiden kanssa, 4) käyttämällä kehittyneitä sotilaallisia suorituskykyjä vaativissa monikansallisissa operaatioissa, 5) kehittämällä uskottavaa sotilaallista suorituskykyä, 6) tukemalla kohdemaan kehitystä ja talouskasvua sekä aiemmin lisäksi 7) kasvattamalla ulkopoliittista profiilia ja painoarvoa osana Suomen YK:n turvallisuusneuvostokampanjaa. Edellisten lisäksi tietyissä kansainvälisen vuorovaikutuksen tilanteissa pelkkä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan jollain kriisinhallinnan eri toiminnolla osana kansainvälistä yhteisöä riittää edistämään ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiä ja rakentamaan Suomen identiteettiä haluttuun suuntaan. Tämän luvun johtopäätöksiä kuvassa kaksi on esitetty strategia-asiakirjoihin perustuvat kriisinhallinnan kansalliset päämäärät sekä keinot, joilla niitä keskeisimmin voidaan edistää. On huomattava, että keinot vaikuttavat kaikkiin päämääriin, vaikka kuvassa ne on jaoteltu keskeisimpien vaikutettavien päämäärien alle.

Kuva 2. Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät ja keinot, joilla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan intressejä on mahdollista edistää.

3. KRIISINHALLINNAN KANSALLISET PÄÄMÄÄRÄT AFGANISTANIN OPERAATIOSSA VUOSINA 2010–2012

Afganistanin kriisinhallintaoperaation todetaan olevan tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen tavoitteena on, että Afganistanista tulisi vakaa ja rauhallinen valtio, jossa ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta kunnioitetaan ja jota johdetaan demokraattisesti.¹¹⁵ Suomen tavoitteesta ei käy selkeästi ilmi, mitä kansallisia perusteluita Afganistanin kriisinhallintaoperaatioon osallistumiselle on tai miksi se on tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ainoana varsinaisena kansallisena intressinä, jolla osallistumista voidaan perustella, on nähty Suomen pyrkimys profiloitua osaksi länsimaita. Tämän perustelun mukaan Suomi on osallistunut Afganistanin operaatioon, koska operaatio on YK:lle, Natolle ja Yhdysvalloille tärkeä ja muutkin EU-maat osallistuvat siihen. Raitasalon mukaan sota Afganistanissa on ollut Yhdysvaltojen sotilasoperaatio ja Yhdysvaltojen tavoitteena on ollut saada etenkin länsimaista mahdollisimman laaja tuki operaatiolle. Suomen tavoite on muotoiltu kansainvälistä, yhteisesti hyväksyttyä ja yleistä linjaa mukaillen, eikä se ilmennä kansallisia intressejä. Edellisen luvun perusteella voidaan kuitenkin todeta, että kriisinhallinnan kansallisten päämäärät tarjoavat monia eri mahdollisuuksia ja keinoja edistää Suomen intressejä.¹¹⁶

Tässä luvussa pureudutaan tarkemmin kriisinhallinnan kansallisten päämäärien ilmenemiseen Afganistanin operaatiossa vuosina 2010–2012 ja vastataan tutkimuksen kolmanteen alakysymykseen. Vastaus selventää osaltaan Afganistanissa toteutettavan kriisinhallinnan kansallista merkitystä ja luo samalla perustaa muiden kriisinhallintaoperaatioiden strategisen tason suunnittelulle siten, että kriisinhallinnan mahdollisuudet ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona kyetään huomioimaan paremmin. Koska kriisinhallinnan kansalliset päämäärät on muodostettu valtion strategia -asiakirjoista, myös Suomen kansallisten intressien edistämistä Afganistanissa tarkastellaan valtiojohdon selontekojen, raporttien ja kertomusten kautta. Samalla vältytään ongelmalta, jossa eri tasoilla määritettyä tavoitteenasettelua, toisin sanoen Suomen valtiojohdon ja kriisinhallinnan kenttätyön tavoitteita, verrattaisiin keskenään.

3.1 Kriisinhallinnan keinot Afganistanissa vuosina 2010–2012

Seuraavaksi tarkastellaan toisessa luvussa määriteltyjen kriisinhallinnan kansallisten päämäärien ilmenemistä Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa vuosina 2010–2012.

¹¹⁵ VNS 2/2011 vp, 4-5. Ks. myös *Suomen suurlähetystön, Kabul (Afganistan) verkkosivut*.

¹¹⁶ Ks. Limnell & Salenius-Pasternak 2009, 5–6 ja Raitasalo 2013, 215.

1) Inhimillisen hädän lievittäminen antamalla humanitaarista apua

Laajasta ja jatkuvasta köyhyydestä, vaikeasta turvallisuustilanteesta ja toistuvista luonnonkatastrofeista sekä kuivuudesta johtuen Afganistan on saanut Suomelta humanitaarista apua koko 2000-luvun ajan. Humanitaarisen avun epäpoliittisuus ja riippumattomuus ovat korostuneet Afganistanin toimintaympäristössä. Afganistan on tarvinnut muun muassa laajamittaista ruoka-apua sisäisten pakolaisten ja nälästä kärsivien auttamiseksi. Suomen antama apu on kanavoitu muun muassa YK:n pakolaisjärjestön UNCHR:n, YK:n lastenrahaston UNICEF:n ja Maailman ruokaohjelman WFP:n kautta. Vuonna 2010 Suomi antoi Afganistanille humanitaarista apua yhteensä 1,6 miljoonaa euroa, vuonna 2011 2 miljoonaa euroa ja vuonna 2012 2,3 miljoonaa euroa.¹¹⁷ Yhteensä maailmanlaajuisesti Suomi antoi humanitaarista apua vuonna 2010 81 miljoonaa euroa, vuonna 2011 91,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2012 84,4 miljoonaa euroa.¹¹⁸ Vaikean turvallisuustilanteen ja huonojen kulkuyhteyksien vuoksi humanitaarisen avun piirissä on kuitenkin ainoastaan noin puolet Afganistanista.¹¹⁹

2) Naton kriisinhallintaoperaatioon osallistuminen

Suomen kriisinhallintatoiminnan painopiste on ollut tarkastelujaksolla Afganistanissa, missä Suomi osallistui Afganistanin ISAF-operaatioon (International Security Assistance Force), joka oli tarkastelujaksolla yksi Naton tärkeimmistä operaatioista Libyan OUP (Operation Unified Protector) ja Kosovon KFOR (Kosovo Force) -operaatioiden ohella.¹²⁰ Suomen osallistumiseen Naton johtamaan ISAF-operaatioon vaikuttavat kansalliset perusteet sekä Afganistanin kokonais- ja turvallisuustilanteen kehittyminen, mukaan lukien vastuunsiirron edistyminen ja kestävyys.

Suomen sotilaallista kriisinhallintaa toteutti tarkastelujaksolla 2010–2012 Pohjois-Afganistanissa enimmillään 195 sotilaan suuruinen kriisinhallintajoukko. Joukon koko saatiin verrattua, kun sitä verrataan ruotsalaisien sotilaiden määrään, joita oli tarkastelujaksolla noin 500 tai norjalaisiin, joita oli noin 400. Saksalaisia sotilaita palveli ISAF -joukoissa tarkastelujaksolla noin 5 000. Tällä henkilöstömäärällä Saksalla oli tarkastelujakson aikana kolmanneksi isoin joukkokontribuutio koko ISAF-operaatiossa.¹²¹ Operaation kehittyessä ja turvallisuusvastuun vähitellen siirtyessä Afganistanin viranomaisille Suomen sotilaallisen osallistumisen tasoa on vuodesta 2012 alkaen laskettu ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteis-

¹¹⁷ Ulkoasiainministeriö 2009a, 13,16; Ulkoasiainministeriö 2012a, 50; VNS 2/2011 vp, 3. Ks. myös *Ulkoasiainministeriön verkkosivut*.

¹¹⁸ Ulkoasiainministeriö 2012a, 80.

¹¹⁹ UaVM 1/2012 vp, 2.

¹²⁰ UTP 8/2012 vp; K 7/2012 vp, 17.

¹²¹ VNS 2/2011 vp, 10, 12–13.

työn osuutta vastaavasti kasvatettu.¹²² Siviilikriisinhallinnan osalta voidaan todeta, että Euroopan unionin poliisioperaatio Afganistanissa (EU Police Mission in Afganistan, EUPOL Afganistan) on ollut tutkimuksen tarkastelujaksolla Suomen siviilikriisinhallinnan painopiste. EUPOL on toiminut läheisessä yhteistyössä ISAF:n kanssa tukeutuen sen tukikohtiin.¹²³ Suomen panos siviilikriisinhallintaan tukee osallistumista Naton johtamaan operaatioon.

3) Toiminta kriisinhallintaoperaatioissa yhdessä Pohjoismaiden kanssa

Suomen tavoitteena on pohjoismaisen koordinaation vahvistaminen Afganistanissa. Tämän tutkimuksen tarkastelujaksolla Pohjoismaiden kriisinhallintaoperaatioita koskevan yhteistoiminnan painopiste onkin ollut ISAF-operaatioissa. Yhteistoiminnan myötä Pohjoismaiden välisen yhteistyön ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla todetaan kehittyneen. Pohjoismaisen yhteistyön nähdään myös osaltaan tukevan kansallisten suorituskykyjen rakentamista.¹²⁴

Suomi osallistui tarkastelujaksolla Afganistanissa sotilaalliseen kriisinhallintaan tiiviissä yhteistyössä Ruotsin kanssa. Ruotsi toimi koko tarkastelujakson ruotsalais-suomalaisen Mazar-e-Sharifin jälleenrakennusryhmän johtovaltiona. Norja puolestaan toimi Maimanan jälleenrakennusryhmän johtovaltiona. Suomen osallistumisen painopisteen siirtyessä sotilaallisesta kriisinhallinnasta enemmän kehitysyhteistyöhön ja siviilikriisinhallintaan yhteistyötä Ruotsin kanssa kehitysyhteistyön alalla on vahvistettu. Tästä esimerkkinä on Ruotsin Afganistan-komitean kanssa aloitettu yhteishanke, jolla tuetaan tyttöjen koulunkäyntiä.¹²⁵

4) Kehittyneiden sotilaallisten suorituskykyjen käyttäminen vaativissa monikansallisissa operaatioissa

Suomen sotilaallisen kriisinhallinnan painopiste oli tutkimuksen tarkastelujaksolla Afganistanissa, missä suomalainen jääkärikomppania¹²⁶ osana ruotsalais-suomalaista jälleenrakennusryhmää aloitti toimintansa maaliskuussa 2011.¹²⁷ Jälleenrakennusryhmän tehtävät olivat väestön suojelu, Afganistanin kansallisten turvallisuusjoukkojen tukeminen, kapinallistoiminnan rajoittaminen sekä alueen sosioekonomisen kehityksen tukeminen. Vaikka tämän tutkimuksen tarkastelujaksolla tiettyjä alueita Afganistanissa oli saatu vakautettua ja suomalaisten toiminta-alueella Pohjois-Afganistanissa turvallisuustilanne oli suhteellisen vakaa, voidaan Afganistanin operaatiota pitää sotilaallisesti vaativana. Niistä operaatioista, joihin Suomi on osallistu-

¹²² UaVM 1/2012 vp, 7–9.

¹²³ UTP 40/2005vp Jatkokirjelmä 14, 4–5; UTP 40/2005vp Jatkokirjelmä 13, 4–6.

¹²⁴ K 7/2012 vp, 35, 80; Ulkoasiainministeriö 2009a, 18.

¹²⁵ VNS 2/2011 vp, 10, 12; Ulkoasiainministeriö 2009a, 14; Ulkoasiainministeriö (2012a), 51.

¹²⁶ Jääkärikomppaniaan kuului johto-osa, komentojoukkue, jääkärijoukkue ja huoltojoukkue. Komentojoukkueen tulitukiryhmään kuului kaksi 81mm kevyttä kranaatinheitintä. Huoltojoukkueessa oli lääkintäryhmä. Ks. Pollock & Uitto 2013, 51–52.

¹²⁷ K 7/2012 vp, 38.

nut, ISAF-operaatiota voidaan pitää vaikeimpana. Vaativuutta lisäsi osaltaan kapinallisten toiminnan voimistuminen kansainvälisiä joukkoja kohtaan, kun vastakumouksellinen strategia hyväksyttiin vuonna 2009 ja tehtävät laajenivat kapinallisten vastaiseen toimintaan.¹²⁸ Afganistanin operaatiossa suomalaisjoukot rinnastettiin paikallisviranomaisiin konfliktin osapuolena tehtäviensä perusteella. ISAF-operaation myötä suomalaisen sotilaallisen kriisinhallinnan käytännöt muuttuivat perinteisestä rauhanturvaamisesta aktiiviseen asevoiman käyttöön.¹²⁹

Jääkärikomppanian myötä Suomella oli nykyaikaisella materiaalilla ja kalustolla varustettu sotilasyksikkö Afganistanin vaativissa olosuhteissa. Jääkärikomppanialla oli itsenäinen kyky suunnitella, valmistella ja toteuttaa tehtävänsä, jotka se sai suoraan ruotsalais-suomalaisen esikunnan operatiiviselta toimistolta (G3-toimisto). Tehtäviin kuului tyypillisesti afgaaninjohtoihin operaatioihin osallistuminen, joiden tarkoituksena oli tukea Afganistanin turvallisuusviranomaisten toimintaa tuomalla operaatioiden käyttöön suorituskykyjä, joita niillä ei ollut. Toisaalta tehtäviin kuului myös toimintaympäristön tiedustelu ja erilaiset tapaamiset. Jääkärikomppanialla oli kyky johtaa ja huoltaa saamansa operaatioiden kannalta kriittiset alistukset, kuten ilmatulenjohtoryhmä, psykologisten operaatioiden ryhmä, lennokkiryhmä, pioneeri-ryhmä (Improvised Explosive Device Disposal -team, IEDD-ryhmä) ja aseiden tiedustelu-ryhmä (Weapons Intelligence Team, WIT -ryhmä). Jääkärikomppanian henkilöstö koostui puolustusvoimien palkatusta henkilökunnasta ja vapaaehtoisista, erikseen valituista reserviläisistä.¹³⁰ Afganistanin kokemusten perusteella voidaan arvioida suomalaisen sotilaskoulutus- ja asevelvollisuusjärjestelmään toimivuutta. Suomalaisten rauhanturvaajien voidaan katsoa osoittaneen korkeaa ammattitaitoa toimiessaan Afganistanin operaation vaativissa olosuhteissa.¹³¹ Suomi puolestaan osoitti kykynsä toimia vaativissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa.¹³² Jääkärikomppanian ymmärtäminen kehittyneeksi sotilaalliseksi suorituskyvyksi on perusteltua, koska sen henkilöstö, aseistus, varustus ja ajoneuvot olivat kyseistä operaatiota varten erikseen rakennettuja. Kansallisesti sen suorituskyky oli kehitetty äärimmilleen.¹³³

5) Uskottavan sotilaallisen suorituskyvyn kehittäminen

Suomen Afganistan-toimintaohjelma kiteyttää hyvin operaation sotilaallisen merkityksen: ”Käytännön tasolla keskeistä on ollut joukkojemme toimintakyvyn sekä henkilöstön ammattitaidon

¹²⁸ VNS 2/2011 vp, 3, 10 ja 13 ja *Tietosivu 5/2010*, 5.

¹²⁹ Rätty 2013, 103.

¹³⁰ Pollock & Uitto 2013, 51, 53 ja 57. Alistukset olivat useimmiten ruotsalaisia, saksalaisia tai yhdysvaltalaisia.

¹³¹ Lindeman 2013, 44 ja 49.

¹³² UTP 40/2005vp Jatkokirjelmä 10, UM 7.9.2011, 1–2.

¹³³ Liikkuvuutta ja suojaa parannettiin muun muassa kriisinhallintajoukoille tarkoitettujen suojattujen RG32M-ajoneuvojen hankinnoin, ks. K 7/2012 vp, 37. Joukkojen käytössä oli uusin puolustusvoimien materiaali.

kehittyminen vaativassa monikansallisessa toimintaympäristössä. Parantunut suorituskyky ja ammattitaito edistävät kansallisen puolustuksen kehittämistä.”¹³⁴

Sotilaallisen kriisihallinnan tehtävissä Afganistanista hankittua kokemusta voidaan hyödyntää sekä muissa kansainvälisissä tehtävissä että kotimaan maanpuolustusta kehitettäessä.¹³⁵ Afganistanissa tämän tutkimuksen tarkastelujaksolla toiminut jääkärikomppania oli rakennettu sekä kokoonpanonsa että varustuksensa osalta vastaamaan alueen olosuhteita. Uskottavan puolustuskyvyn kehittämisen kannalta olisi tärkeää, että sotilaallisen kriisinhallinnan joukkoina voitaisiin käyttää kansalliseen puolustukseen koulutettuja ja varustettuja joukkoja, jolloin suorituskyvyn kehittämiseen saatavat hyödyt olisivat selkeämmin osoitettavissa.¹³⁶

Afganistanin sotilaallisen kriisinhallinnan avulla on kyetty yksilötasolla kehittämään ymmärrystä sotilaan perustaitojen, erityisesti aseenkäsittelytaidon ja perustoimintamenetelmien hallitsemisen merkityksestä. Toisin sanoen on ymmärretty, että jokaisen sotilaan on osattava sotilaan perustaidot, sillä vastustaja tai tienvarshipommit eivät erottele kohteitaan tehtävän tai koulutuksen mukaan.¹³⁷ Asekäsittelystä ja sotilaan perustaidoista saadut kokemukset on otettu huomioon koulutusta kehitettäessä¹³⁸. Toisaalta Afganistanin sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatiossa kartutettiin todellisissa tilanteissa saatua johtamiskokemusta, jota voidaan jakaa oppina eteenpäin suorituskykyjä kehitettäessä: ”*Taking action and making decisions in real life operations is the ultimate test for a leader. It will teach the leader the pressure and demands of being in command, but most importantly, it will teach the leader a lot about himself.*”¹³⁹ Joukkojen osalta Afganistanin operaation avulla on tarkastelujaksolla kehitetty kansainvälisesti yhteensopivia, monipuolisia ja korkeat laadulliset kriteerit täyttäviä sotilaallisia suorituskykyjä.¹⁴⁰

6) Kohdemaan kehityksen ja talouskasvun tukeminen

Afganistanin turvallisuustilanne oli tämän tutkimuksen tarkastelujaksolla yleisesti ottaen huono. Ongelmia ovat muun muassa nopeasta väestönkasvusta johtuvat nälänhätä, äärimmäinen köyhyys ja korkea työttömyysaste. Lisäksi naisten asemaan liittyvät asenteet hidastavat yleistä kehitystä. Naisten asemaan liittyvät ongelmat näyttäytyvät äitiyskuolleisuutena, naisiin

¹³⁴ Ulkoasiainministeriö 2009a, 18.

¹³⁵ Sama, 13.

¹³⁶ ”Ulkoasiainvaliokunnan kuulemisissa on painotettu, että jatkossa tavoitteiden ja tehtävien tulisi määrittää Suomen joukkojen osallistumisen kyvyt ja määrä. Valiokunta pitää tätä oikeansuuntaisena linjauksena.” Ks. UaVM 1/2012 vp, 9.

¹³⁷ Lindeman 2013, 44.

¹³⁸ Muun muassa ase käsittelyyn ja ampuma-asentoihin liittyvät asiakokonaisuudet ovat osoittautuneet vaativissa kriisinhallintaoperaatioissa saatujen kokemusten perusteella toimiviksi, joten koulutusmateriaalia kehitettäessä kokemukset on huomioitu. Ks. esimerkiksi *Taistelijan opas 2013*.

¹³⁹ Pollock & Uitto 2013, 58.

¹⁴⁰ UTP 40/2005vp Jatkokirjelmä 11, 1-2.

kohdistuvana väkivaltana, pakkoavioliittoina sekä erityisesti naisten osalta huonosti toteutuvina poliittisina, sosiaalisina ja taloudellisina oikeuksina. Tämä heijastuu myös lasten asemaan, jossa ongelmina ovat lapsikuolleisuus, opiskelumahdollisuuksien puuttuminen ja lapsiavioliitot. Lapsikuolleisuus johtuu suurimmalta osalta huonosta hygieniasta. Afganistanin taloudellisten resurssien ei arvioida riittävän turvallisuustilanteen ja kehityksen ylläpitämiseen ilman ulkopuolista tukea. Arvioiden mukaan Afganistanin talouden perustan ja tulonlähteen voisi noin kymmenen vuoden kuluessa muodostaa kaivostoiminta.¹⁴¹

Suomen kehitysyhteistyövaroin toteutettu tuki Afganistanille ohjattiin tarkastelujaksolla kolmelle pääsektorille. Nämä olivat demokratian, hyvän hallinnon ja oikeusvaltioperiaatteiden edistäminen, ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymykset (erityisesti tyttöjen koulunkäynnin turvaaminen) ja kolmantena Afganistanin elinkeinotoiminnan ja talouden kehittäminen sekä luonnonvarojen hyödyntäminen. Suomi tehosti tarkastelujaksolla kauppaa tukevaa kehitysyhteistyötään, mikä osaltaan edisti kehitysmaiden integroitumista kansainväliseen kauppaan. Tähän liittyen Suomi käynnisti Afganistanin kaivossektorin kehittämiseen tähtäävän yhteistyön Afganistanin kaivosministeriön kanssa.¹⁴²

Vuonna 2010 Suomi suuntasi Afganistaniin noin 11 miljoonaa euroa maakohtaista kehitysapua ja vuonna 2011 kehitysavun määrä oli noin 12 miljoonaa euroa. Vuonna 2012 kehitysyhteistyövaroja suunnattiin Afganistaniin noin 18 miljoonaa euroa ja Afganistan olikin tuolloin Suomen kahdenvälisen yhteistyön neljänneksi suurin vastaanottaja. Kehitysyhteistyövarojen lisäksi Suomi on suunnannut Afganistaniin noin 10 miljoonaa euroa vuodessa humanitaarisen- ja kansalaisjärjestötuen sekä siviilikriisinhallintarahoituksen muodossa.¹⁴³

Tarkastelujaksolla Suomen kehitysyhteistyö kanavoitiin pääosin Maailmanpankin ja YK:n järjestöjen kautta. Kolmen pääsektorin tavoitteet huomioiden Suomi rahoitti muun muassa Maailmanpankin hallinnoimaa Afganistanin jälleenrakennusrahastoa (ARTF), jonka varoista maksetaan opettajien ja muiden virkamiesten palkkoja, ja jonka alaohjelmat edistävät kylätason kehitystä, hallintoa ja naisten asemaa. Muita Suomen rahoituskohteita olivat muun muassa UNDP:n poliisirahasto, UNODC:n huumeiden vastainen toiminta, Marie Stopes International -järjestön toiminta, Afganistanin itsenäisen ihmisoikeustoimikunnan (AIHRC) toiminta, UNICEF:n koulujen parantamiseen suunnattu hanke, Naistoimittajat ry:n koulutushanke sekä YK:n päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) -tavoitteiden tukeminen. Kehitysyhteistyötä on pyritty suuntaamaan suomalaisten rauhanturvaajien toiminta-alueelle Pohjois-

¹⁴¹ Ulkoasiainministeriö (2012a), 50; VNS 2/2011 vp, 7–9.

¹⁴² Ulkoasiainministeriö (2012a), 50; VNS 2/2011 vp, 7–9; K 7/2012 vp, 24; UaVM 1/2012 vp, 7.

¹⁴³ VNS 2/2011 vp, 2, 14; Ulkoasiainministeriö (2012a), 52.

Afganistaniin. Konkreettisimpana esimerkkinä tästä olivat suomalaisten rauhanturvaajien tunnistamat ja toteuttamisen valvomat erilaiset nopean vaikutuksen (Quick Impact) -hankkeet.¹⁴⁴

Kehitysyhteistyön keinoin tuettiin Afganistanin kehitystä ja talouskasvua. Edistystä tapahtui erityisesti terveydenhuollon, koulutuksen, energiahuollon ja infrastruktuurin rakentamisessa. Terveydenhuollon piirissä oli vuonna 2001 vain noin 9 prosenttia Afganistanin väestöstä, naiset ja tytöt olivat käytännössä kokonaan sen ulkopuolella. Vuonna 2011 väestöstä jo noin 80 prosenttia oli terveydenhuollon piirissä. Äitiys- ja lapsikuolleisuuden osalta saavutettiin myös myönteisiä tuloksia. Vuonna 2001 Afganistanissa kävi koulua noin miljoona lasta, ei kuitenkaan käytännössä naisia tai lapsia. Kehitystä tapahtui, sillä vaikka kaikki lapset eivät ole peruskoulutuksen piirissä, niin koululaisia oli vuonna 2011 jo lähes 8 miljoonaa, joista noin 30 prosenttia tyttöjä. Naisten osuus yhteiskunnallisessa toiminnassa ja talouselämässä kasvoi tarkastelujaksolla. Tämä näkyy muun muassa siinä, että vuonna 2012 Afganistanin parlamentin edustajista 27 prosenttia oli naisia. Sukupuolten välinen tasa-arvo parantui myös erityisesti kaupungeissa.¹⁴⁵

Afganistanin matkalla kohti Suomen tavoitetta – vakaata ja rauhallista, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta kunnioittavaa demokraattista valtiota – kohdataan takaiskuja haastavista olosuhteista ja korkeasta uhkatilanteesta johtuen. Laajan yhteistyön ja oikein määriteltyjen tavoitteiden merkitys myös kehitysyhteistyössä korostuu.¹⁴⁶

3.2 Muita huomioita – toisenlainen näkemys Afganistanista merkityksestä

Edellisen tarkastelun lisäksi voidaan Afganistanin kriisinhallintaoperaation merkitystä Suomelle tarkastella yleisemmin globalisaation näkökulmasta. Globalisaation voidaan arvioida vaikuttaneen Suomen turvallisuuspolitiikkaan niin, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka kohdistuu yhä useammin Suomen rajojen ulkopuolelle ja politiikkaa harjoitetaan yhteistyössä muiden valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Suomelle on edullisempaa taistella uhkia vastaan niiden alkusijoilla, ennen kuin niiden vaikutukset pääsevät leviämään Suomeen. Maailmanjärjestyksen muutos saattaa kuitenkin asettaa tarpeita palata kohti perinteistä ulko- ja

¹⁴⁴ VNS 2/2011 vp, 9; Ulkoasiainministeriö (2012a), 51.

¹⁴⁵ VNS 2/2011 vp, 3; Ulkoasiainministeriö (2012a), 50.

¹⁴⁶ VNS 2/2011 vp, 2, 4–5; UaVM 1/2012 vp, 8; Ulkoasiainministeriö 2009a, 14. Maailmanpankin raportin mukaan jälleenrakentamisen aikaperspektiivi on noin sukupolvi ja nopeimmillaankin muutoksia tapahtuu noin 15 – 30 vuoden ajanjaksolla. Raportin mukaan muutos on tosin nopeutumassa ja tästä nopeutumisesta Afganistaninkin oletetaan hyötyvän. Kehitysyhteistyön saavutuksia arvioitaessa tarkastelujaksoksi valittu ajanjakso on yhteiskunnan kehityksen kannalta tarkasteltuna toisin sanoen erittäin lyhyt. Ks. The World Bank 2011, 10.

turvallisuuspolitiikkaa, jossa valtiosuvereniteettia ja valtioiden keskeisyyttä toimijoina korostetaan nykyistä keskinäisriippuvuutta ja globalisaatiota enemmän. Toisin sanoen, politiikka saattaa muuttua kohti kilpailullisempaa asetelmaa, jossa valtioiden tulee kyetä toteuttamaan aktiivista ulkopoliitiikkaa, paikantamaan poliittiset ja taloudelliset intressit tarkasti sekä luomaan kahdenvälisiä suhteita.¹⁴⁷ Suomen kiinnostusta Afganistanin alueen kehityksen ja talouskasvun tukemiseen voidaan ehkä osittain selittää kansainvälisen vastuun kantamisen lisäksi puhtaasti taloudellisilla pyrkimyksillä, sillä Afganistanin ja Pakistanin taloudellinen potentiaali nähdään merkittävänä. Afganistanin talouden vahvistuminen avaa Suomelle uusia toimintamahdollisuuksia. Turvallisuustilanteen mahdollistaessa, Suomen ja Afganistanin lähialueen maiden välisiä kauppasuhteita on tarkoitus vahvistaa tuntuvasti.¹⁴⁸

Toisaalta voidaan kyseenalaistaa kriisinhallinnan edellytykset ja kansainvälisen ymmärrys tarvittavista keinoista edistää tärkeinä pidettyjä arvoja, kuten ihmisoikeuksia, naisten, lasten ja vähemmistöjen oikeuksia. Samoin voidaan samalla arvioida sitä, onko Suomi Afganistanissa vain *osallistumassa* operaatioon osana läntisen identiteettinsä rakentamista, vai onko Suomella kykyä ja halua toimia operaation ja tilanteen edellyttämällä tavalla kansallisten intressiensä edistämiseksi. Voidaankin kysyä, onko kriisinhallinnassa kyse kriisinhallinnasta silloin, kuin konfliktista on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Määritelläänkö kriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön lähtökohdat kriisialueen tarpeista? Poliittisin perustein tehdyt päätökset kriisinhallintaan osallistumisesta perustuvat usein osallistuvien valtioiden intresseihin, saatavilla oleviin resursseihin tai taloudellisiin reunaehtoihin. Tarvittaisiinkin selkeää poliittista ohjausta, joka vastaisi kysymyksiin, miksi Suomi osallistuu kriisinhallintaan ja jälleenrakentamiseen Afganistanissa, mitä vaikutuksia Suomi tavoittelee ja mihin kannattaisi keskittyä. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden avulla kyetään liittämään yhteen kriisinhallinnan eri toiminnot ja kantamaan vastuuta osana kansainvälistä yhteisöä ulkopoliittisen vaikuttavuuden takaamiseksi, mutta pohdinta siitä, miten Afganistan siirtyy kriisistä kehitykseen, on tekemättä.¹⁴⁹

3.3 Johtopäätökset

Suomen humanitaarinen apu Afganistanille perustui tutkimuksen tarkastelujaksolla todelliseen tarpeeseen, kanavoitiin perillemenon varmistamiseksi muun muassa YK:n järjestöjen kautta ja oli luonteeltaan epäpoliittista. Afganistanin osuus Suomen antamasta kaikesta huma-

¹⁴⁷ Törnudd 2001, 65; Riskilä 2013, 29; Haukkala 2011.

¹⁴⁸ VNS 2/2011 vp, 16.

¹⁴⁹ UaVL1/2008 vp, 12; VNS 1/2010 vp, 1; Häikiö 2012, 214–215, 218; Charly Saloni-Pasternak 2010, 8; Foxley 2008, 67–68.

nitaarisesta avusta oli noin kahdesta kolmeen prosenttia, mikä ei näyttäydy kovin suurena osuutena, kun huomioidaan Afganistanin merkityksen korostaminen osana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Antamalla Afganistanille humanitaarista apua inhimillisen hädän lievittämiseksi, Suomi kantoi kansainvälistä vastuuta. Samalla Suomen identiteetti muovautui kansainvälisessä järjestelmässä. Kansainvälisen vastuun kantamiseen liittyen voidaan havaita, että kehitys Afganistanissa on hidasta ja varsinaisia tuloksia on vaikea konkreettisesti esittää. Kuitenkin, aikajänne huomioiden, Suomi tuki kehitysyhteistyön avulla Afganistanin alueen kehitystä ja talouskasvua sekä toisaalta edisti kansallisia toimintamahdollisuuksiaan alueella.

Toisessa luvussa todettiin, että muiden valtioiden osallistumispäätökset vaikuttavat Suomen ratkaisuihin. Ainakin Ruotsin ja Norjan osallistumisella Afganistanin operaatioon voidaan arvioida olleen vaikutusta Suomen osallistumispäätökseen. Ruotsin ja Norjan toimiessa aktiivisesti Afganistanin operaatiossa, myös Suomi on päätenyt samankaltaisiin ratkaisuihin. Kansainvälisessä vuorovaikutuksessa tehdyt Pohjoismaiden päätökset Afganistanin kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta muovaavat Suomen osallistumispäätöstä sosiaalisen konstruktivismin periaatteiden mukaisesti. Suomi edisti ulko- ja turvallisuuspoliittisia pyrkimyksiään osallistumalla yhdessä Pohjoismaiden kanssa kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan mahdollistaminen eri tavoin Afganistanin kriisinhallintaoperaatioon, joka oli tarkastelujaksolla yksi Naton tärkeimmistä operaatioista. Naton operaatioon osallistumisen merkitystä on käsitelty tarkemmin luvussa kaksi.

Jääkärikomppanian varustaminen puolustusvoimien uusimmalla materiaalilla ja miehittäminen valikoidulla henkilöstöllä sekä sen kyky ottaa johtoonsa ja käyttää alistuksina saamiaan suorituskykyjä perustelevat sen, että kyseessä oli kehittyneen suorituskyvyn käyttäminen Afganistanin vaativissa olosuhteissa. Tätä ajatusta puoltaa osaltaan sekin, että osalle alistuksia ei edes ole olemassa hyvää suomenkielistä vastinetta, vaan puolustusvoimien kielenkäyttöön on vakiintunut esimerkiksi IEDD-ryhmä. Toisaalta esimerkiksi toiminta ilmatulenjohtajan kanssa on varmasti lisännyt ymmärrystä ilmatulenjohtamisesta. Vastaavasti se, että jääkärikomppaniolla on ollut kyky johtaa ilmatulenjohtajaa ja käyttää kyseistä suorituskykyä, on lisännyt jääkärikomppanian uskottavuutta kehittyneenä sotajoukkona. Myös annettujen tehtävien menestyksellä toteuttaminen on muokannut Suomen identiteettiä edellisessä luvussa esitetyllä tavalla. Suomen turvallisuuden rakentamisen kannalta on tärkeää se, miten muiden valtioiden toimijat näkevät suomalaiset rauhanturvaajat. Sekä jääkärikomppanian käyttäminen vaativassa monikansallisessa Afganistanin kriisinhallintaoperaatiossa että operaatiosta tarkastelujaksolla saadut sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvät kokemukset henkilöstön osaamisen ja joukkojen suorituskyvyn kehittämiseksi ovat rakentaneet Suomen turvallisuutta.

4. YHDISTELMÄ

Ymmärrys kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuudesta on muotoutunut kriisinhallinnan muuttuessa vastaamaan laajentuneisiin turvallisuusuhkiin. Valtioiden osallistuminen kriisinhallintaoperaatioon ei enää aina edellytä sotilaallista osallistumista eikä kriisejä enää katsota voitavan ratkaista vain asevoimien käytöllä. Toisin sanoen, kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden voidaan ymmärtää ainakin osittain muodostuneen valtioiden mukautuessa tilanteeseen, jossa perinteiseen rauhanturvaamiseen osallistumisella ei enää saavuteta haluttua vaikutusta kansainvälisessä toimintaympäristössä. Niinpä tässä tutkimuksessa kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden käsitteen määrittäminen ei ole ollut keskeistä, vaan kokonaisvaltaisuuden on nähty tarjoavan valtiolle erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa kriisinhallintaa ja sen myötä edistää ulko- ja turvallisuuspoliittisia, identiteettinsä eri ulottuvuuksien muokkaamia intressejään. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuudesta on tullut kansallisesti tavoiteltavaa kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien varmistamiseksi ja sodankäyntiä muistuttaviin operaatioihin osallistumisen mahdollistamiseksi. Sosiaalinen konstruktivismi selittää kriisinhallinnan laajentuneen merkityksen ja sen, mitä mahdollisuuksia Suomella on käyttää kriisinhallintaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinona kansallisten intressien edistämiseksi. Näillä perusteilla tässä luvussa vastataan tutkimuksen pääkysymykseen ja arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, käytettävyyttä ja laajennettavuutta.

Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinoin Suomella on **mahdollisuus** osallistua vaativiin operaatioihin. Poliittisten pisteiden kerääminen on mahdollista toteuttaa kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinoin, sillä kokonaisvaltaisuus mahdollistaa osallistumisen ja sitoutumisen tason valinnan laajemmin kuin riskejä sisältävä ja vaativammaksi muuttunut sotilaallinen kriisinhallinta. Siviilikriisinhallinnan toimijoiden ja kehitysavun kohdentaminen kriisialueelle on myös mahdollista perustella yleisesti helpommin hyväksyttävien tavoittein kuin asevoimien käyttäminen. Intresseistä riippuen kriisinhallintaa voidaan toteuttaa tukemalla kohdealuetta kehitysyhteistyön, sotilaallisen kriisinhallinnan ja siviilikriisinhallinnan keinoin. Afganistanin esimerkin valossa tämä tarkoittaa sitä, että Suomella on mahdollisuus käyttää kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden tarjoamaa keinovalikoimaa saavuttaakseen kansalliset identiteetin eri ulottuvuuksien rakentamiseen liittyvät päämääränsä. Kriisinhallinnan kansalliset päämäärät ovat strategia -asiakirjojen perusteella 1) kansainvälisen vastuun kantaminen, 2) Suomen turvallisuuden rakentaminen ja 3) ulko- ja turvallisuuspoliittisten pyrkimysten edistäminen. Näiden päämäärien avulla Suomen on mahdollista edistää kansallisia intressejään, kuten autonomiaa, taloudellista hyvinvointia ja itsearvostusta, sekä rakentaa identiteettiä sitä ilmentävien asenteiden ja arvojen kautta. Kansallisten intressien edistäminen ja identiteetin eri ulot-

tuvuksien rakentaminen on mahdollista kokonaisvaltaisuutta hyödyntäen ainakin 1) lievittämällä inhimillistä hätää antamalla humanitaarista apua, 2) osallistumalla Naton kriisinhallintaoperaatioon, 3) toimimalla kriisinhallintaoperaatioissa yhdessä pohjoismaiden kanssa, 4) käyttämällä kehittyneitä sotilaallisia suorituskykyjä vaativissa monikansallisissa operaatioissa, 5) kehittämällä uskottavaa sotilaallista suorituskykyä, 6) tukemalla kohdemaan kehitystä ja talouskasvua.

Yksi tutkimuksen keskeisimpiä havaintoja on, että Suomen edistäessä kansallisia intressejään – esimerkiksi antamalla humanitaarista apua Afganistanille – tavoitteena vahvistaa Suomen identiteettiä kehittyneenä ja ihmisarvoa kunnioittavana valtiona, niin samalla avun antaminen itsessään rakentuu kansainvälisessä vuorovaikutuksessa Suomen toiminnan kanssa. Humanitaarisen avun antamisen käsite toisin sanoen muovautuu siihen liittyvän toiminnan seurauksena yhdessä Suomen identiteetin kanssa. Tästä saattaa samalla seurata, että Suomi ei voi muuttaa humanitaarisen avun antamiseen liittyviä käytäntöjään ilman, että se vaikuttaa Suomen identiteetin rakentumiseen. Kansainvälisen vastuun kantamisen päämäärän vahvistaminen ja ylläpito on tärkeää ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien edistämisen kannalta tarkasteltuna. Tämä tarkoittaa sitä, että kun Suomi, osana kansainvälistä yhteisöä, osallistuu kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinoin turvallisuuden tuottamiseen ja Afganistanin kehittymisen edistämiseen eli auttaa omien kykyjensä mukaan kriisissä olevaa valtiota – toisin sanoen kantaa kansainvälistä vastuuta – se saa vastineeksi itselleen poliittista vaikuttavuutta kansainvälisessä toimintaympäristössä ja kykenee rakentamaan identiteettiään kansainvälisessä toimintaympäristössä. Samalla tämä mahdollistaa Suomelle muidenkin ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien edistämisen kriisinhallinnan keinoin.

Tämän tutkimuksen näkökulmasta tarkasteltuna Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä edistettiin kriisinhallinnan keinoin Afganistanissa vuosina 2010–2012. Erityisen mielenkiintoiseksi tämän tarkastelun tekee se, että intressejä kyettiin identiteetin rakentumisen näkökulmasta edistämään ilman, että kriisinhallinnan päämääriä oli selkeästi määritelty. Afganistanin tilanteen kehittyminen ja kriisinhallinnan toimijoiden työn menestyksekkyyys itsessään eivät näyttäydykään merkittävänä kansallisten, strategia -asiakirjoihin perustuvien päämäärien saavuttamisen kannalta. Valtion ja sen strategioiden tasolla kriisinhallintaa tarkasteltaessa voidaan Afganistanin esimerkin valossa todeta, että kriisinhallinta ja sen kokonaisvaltainen toteuttamistapa mahdollistavat Suomen valtion kansallisten intressien edistämisen. Kriisinhallintaan osallistuminen on keskeinen keino osoittaa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä, että Suomi kantaa kansainvälisen vastuunsa turvallisuudesta ja oikeudenmukaisesta kehityksestä. Kriisinhallinta tarjoaa mahdollisuuden ylläpitää ja rakentaa Suomen

kansainvälisiä suhteita ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta keskeisiksi miellettyjen toimijoiden kanssa. Toisaalta erityisesti sotilaallinen kriisinhallinta mahdollistaa turvallisuuden rakentamisen yhteistoiminnassa Pohjoismaiden, Naton ja Yhdysvaltojen kanssa sekä kansallisin toimenpitein. Suomalaisten toimiminen Afganistanissa merkittävässä ja vaativassa tehtävässä luo ja ylläpitää sotilaallisen suorituskyvyn uskottavuutta. Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kaikilla keinoilla voidaan edistää kaikkia kriisinhallinnan päämääriä, kun valitaan tavoitteet ja yhteistoimintaosapuolet oikein. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Suomen kanta suojeluvastuuseen, kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tarjoama laajentunut kriisinhallinnan keinovalikoima sekä monikäyttöinen kansainvälisen vastuun kantaminen yleisperusteluna mahdollistavat Suomelle erinomaiset lähtökohdat tavoitteellisen kriisinhallinnan toteuttamiseen.

Tämän tutkimuksen valossa näyttää siltä, että Suomen valtion identiteetin eri ulottuvuudet muokkaavat eri tavoin ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä, joiden kautta kriisinhallinnan kansalliset päämäärät määrittyvät. Tämä asettaa **haasteita** kriisinhallinnan merkityksen ymmärtämiselle osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Koska kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus mahdollistaa ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien edistämisen, Afganistanin esimerkin perusteella haasteena näyttäytyy juuri näiden kansallisten intressien hahmottumattomuus kansallisten osallistumisperusteiden määrittelyssä. Toisin sanoen tavoiteltavat kansalliset intressit tulisi ensin määritellä selkeästi, jotta kriisinhallinnalle, osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, olisi mahdollista määrittää kulloinkin tavoiteltavat kansalliset päämäärät ja hyödyntää sen kokonaisvaltaisuuden tarjoamasta keinovalikoimasta tarkoituksenmukaisimpia. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden ei itsessään tulisi olla tavoiteltavaa, vaan tilanteeseen ja tavoitteisiin sopivia keinoja tulisi kyetä käyttämään joustavasti. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi, että kuhunkin kriisinhallintaoperaatioon liittyen laadittaisiin kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan lähestymistapaa noudatteleva kansallinen konkreettinen suunnitelma, joka ilmentäisi valtion intressejä ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita. Kansallisesti Suomen tulisi nähdä kriisinhallintaoperaatiot kokonaisvaltaisina projekteina, joiden avulla kriisinhallinnan eri toimijoita ohjattaisiin yhteisiin kansallisiin päämääriin. Kuten Afganistanin esimerkki osoittaa, Suomen on haastavaa muuttaa osallistumisperusteitaan tai toimintatapojaan ilman, että se vaikuttaa identiteetin rakentumiseen. Siksikin kokonaisvaltainen, ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteisiin nojautuva, kriisinhallinnan koordinointi olisi perusteltua. Nykyisellään, kun kriisinhallinnan toimijat osittain tavoittelevat eri päämääriä, on erityisen tärkeää ymmärtää ja huomioida kansallisten intressien vaikutus päämäärien muodostamisen taustalla. Tämä tutkimus palvelee tuon ymmärryksen muodostamista.

Tutkimustulosten luotettavuuden kannalta ongelmana voidaan nähdä ensinnäkin ajatus siitä, ettei objektiivisia havaintoja ole olemassa, vaan että tutkijan omat ennakkokäsitykset vaikuttavat tutkimukseen. Tätä tutkimusta laadittaessa tutkija on pitäytynyt tiukasti lähdeaineiston analyysissä tietoisena omista ennakkokäsityksistään. Tutkijan omien kokemusten ei ole annettu vaikuttaa, vaan analyysi on tehty teoreettisen viitekehyksen ehdoilla tukeutuen suhteellisen kattavaan lähdeaineistoon. Kriisinhallinnan päämäärät ja keinot kansallisten intressien edistämiseksi on muodostettu analysoimalla pääasiassa strategia-asiakirjoista muodostuva ensisijaislähdemateriaali. Toisekseen tutkimustuloksien luotettavuus voidaan kyseenalaistaa siksi, että lähdeaineisto koostuu pääosin vain kotimaisesta tutkimuskirjallisuudesta. Ulkopuolista näkökulmaa ei ole kyetty tuomaan mukaan analyysiin, vaikka vuorovaikutus toisten valtioiden kanssa on keskeistä kriisinhallinnan päämäärien muodostumisessa. Lähdemateriaalin suomalaisuus ei kuitenkaan aiheuta merkittävää vaikutusta tutkimustuloksiin, kun tarkastellaan suomalaista kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta, mutta syvyyttä tulosten merkitykselle ulkopuolinen näkökulma lisäisi. Pitäen mielessä erityisesti, että tarkastelussa on keskitytty valtion strategisen tason toimintaan, ja että kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden toteuttamiseen liittyviä käytännön haasteita on ainoastaan sivuttu perusteltaessa tutkimuksen tarpeellisuutta päämäärien ymmärtämisen näkökulmasta, voidaan tätä tutkimusta pitää erityisesti johdopäätösten ja tutkimustulosten osalta luotettavana.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys osoittautui toimivaksi ja mahdollistaa vastaavanlaisen kriisinhallinnan kansallisten päämäärien ilmenemisen tarkastelun myös muiden kriisinhallintaoperaatioiden osalta. Useampaa operaatiota tarkastelemalla tutkimuksen tulokset olisivat entistä laajemmin hyödynnettävissä yleistettävyyden lisääntyessä. Kriisinhallinnan päämääristä, keinoista ja kokonaisvaltaisuudesta ylipäätään saadut tutkimustulokset ovat käyttökelpoisia osana tulevien kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelua. Tutkimusta voidaan hyödyntää myös alustavana kartoituksena aihepiiriä koskevan jatkotutkimuksen kannalta kriisinhallintaoperaatioiden merkitystä arvioitaessa. Tämä tutkimus tarjoaa erittäin mielenkiintoisia mahdollisuuksia jatkotutkimukselle, kun tutkimusasetelma käännetään toisinpäin. Tällöin kriisinhallintaoperaatiolle laadittaisiin kansalliset päämäärät tukeutuen tämän tutkimuksen tuloksiin kriisinhallinnan mahdollisuuksista edistää Suomen intressejä. Jatkotutkimuksessa tulisi huomioida Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä ilmentävät strategia -asiakirjat sekä syventää ymmärrystä valtion identiteetistä ja intresseistä. Jatkotutkimuksen tulokset mahdollistaisivat kriisinhallinnan selkeämmän hyödyntämisen valtion ulko- ja turvallisuuspolitiikan välineenä sekä kokonaisvaltaisuuden tarjoamien keinojen tarkoituksenmukaisen käyttämisen.

LÄHDELUETTELO

Ensisijaislähteet

Asiakirjalähteet

Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan ulkoministerien yhteinen julkilausuma (2014). *Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö – laajan turvallisuuden rakentaminen (2014)*. Epävirallinen käännös saatavilla internetistä ulkoasiainministeriön verkkosivuilta [http://formin.finland.fi/public/Print.aspx?contentid=50374&nodeid=15701&culture=fi-FI&contentlan=1#Pohjoismainen_yhteistyö]. Viitattu 5.3.2014.

K 7/2012 vp. *Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2011*.

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta (211/2006) ja lakia koskeva hallituksen esitys (HE110/2005).

Sisäasiainministeriö (2008), *Siviilikriisinhallinnan kansallinen strategia*. Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2008.

UaVL 1/2008 vp. *Ulkoasiainvaliokunnan lausunto 1/2008 vp*.

UaVL 3/2010 vp. *Ulkoasiainvaliokunnan lausunto 3/2010 vp*.

UaVM 1/2012 vp. *Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/2012 vp*.

Ulkoasiainministeriö (2005), *Suomen kehitysyhteistyö*. Ulkoasiainministeriön kehityspoliittinen viestintä.

Ulkoasiainministeriö (2009a). *Suomen Afganistan-toimintaohjelma*. Ulkoasiainministeriö 14.4.2009.

[www.finlandnato.org/public/default.aspx?nodeid=31559&contentlan=1&culture=fi-FI]

Ulkoasiainministeriö (2009b). *Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia*. Ulkoasiainministeriön julkaisuja 15/2009. Helsinki, Ulkoasiainministeriö.

Ulkoasiainministeriö (2010). *Rauhanvälitys – Suomen suuntaviivoja*. Ulkoasiainministeriön julkaisu. Helsinki: Libris Oy.

Ulkoasiainministeriö (2011a). *Suomi ja Yhdysvallat. Satayksi tapaa kehittää transatlanttista yhteistyötä. Suomen Yhdysvallat-toimintaohjelma*. Ulkoasiainministeriön julkaisuja 6/2011. Helsinki, Ulkoasiainministeriö.

Ulkoasiainministeriö (2011b). *Rauhanvälityksen toimintaohjelma*. Ulkoasiainministeriön julkaisu 10/2011.

Ulkoasiainministeriö (2012a), *Kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä koskeva kertomus vuodelta 2012*. Helsinki, Ulkoasiainministeriö.

Ulkoasiainministeriö (2012b), *Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma*. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.2.2012. Helsinki, Ulkoasiainministeriö.

UTP 8/2012 vp. *Kertomus Suomen valtionhallinnon osallistumisesta NATON rauhankumppanuuteen vuonna 2011*.

UTP 40/2005 vp Jatkokirjelmä 10, UM 7.9.2011. *Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan*. Ulkoasiainministeriön muistio 7.9.2011.

UTP 40/2005 vp Jatkokirjelmä 11, UM 26.4.2012. *Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan*. Ulkoasiainministeriön muistio 25.4.2012.

UTP 40/2005vp Jatkokirjelmä 13, UM 5.12.2012. *Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan*. Ulkoasiainministeriön muistio 30.11.2012.

UTP 40/2005vp Jatkokirjelmä 14, UM 31.5.2013. *Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan*. Ulkoasiainministeriön muistio 31.5.2013.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2013). *Tuloksellisuustarkastuskertomus, Sotilaallinen kriisinhallinta*. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksia 9/2013. Helsinki, Edita Prima Oy.

VNS 1/2009 vp, *Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittikka 2009*.

VNS 1/2010 vp, *Valtioneuvoston selonteko Afganistanin tilanteesta ja Suomen osallistumisesta ISAF-operaatioon.*

VNS 2/2011 vp, *Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Afganistanin tilanteesta ja Suomen kokonaistuesta Afganistanille, mukaan lukien osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan.*

VNS 6/2012 vp, *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012.*

VNT 2/2011 vp. *Valtioneuvoston tiedonanto Eduskunnalle 22.6.2011 nimitetyn pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmasta.*

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010.

Muut ensisijaislähteet

Haukkala, Hiski (2011), ”Ulkopolitiikan paluu”, *Ulkopolitiikka* 4/2011.

Kekkonen, Urho (1970), ”*Tasavallan Presidentin puhe J. K. Paasikiven syntymän 100-vuotisjuhlassa 27.11.1970*”. Saatavissa osoitteesta:

[<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/8822/TMP.objres.3956.html?sequence=1>], luettu 21.1.2014.

Kenttäohjesääntö yleinen osa. Pääesikunta 2007. Helsinki: Edita Prima Oy.

”Miksi Afganistan on Suomelle tärkeä?”, *Tietosivu* 5/2010. Ulkoasiainministeriön Eurooppa-tiedotuksen julkaisu 30.8.2010.

Stoltenberg, Thorvald (2009). *Nordic Cooperation on Foreign and Security Policy.* Saatavissa ulkoasiainministeriön verkkosivuilta:

[<http://www.ulkoasiainministerio.fi/public/default.aspx?contentid=132044&contentlan=2&culture=en-US>]. Luettu 5.3.2014.

Taistelijan opas 2013. Maavoimien esikunta 2013. Tampere: Juvenes Print Oy.

The World Bank (2011). *World Development Report 2011. Conflict, Security, and Development*.

Tuomioja, Erkki (2010), ”Johdonmukaiseen rauhanpolitiikkaan”, *Poleemi* 3/2010.

Valtioneuvoston viestintäyksikön tiedote 170/2009, 25.9.2009. *Suomi haluaa syventää Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä*”. Saatavissa ulkoasiainministeriön verkkosivuilta:

[<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=165261&contentlan=1&culture=fi-FI>].

Luettu 5.3.2014.

Visuri, Pekka (2011). *Maailman muutos ja Suomi*. Jyväskylä, WSOYpro Oy.

Muut lähteet

Tutkimuskirjallisuus ja -artikkelit

Doty, Anisa (2012) ”Suomi kokonaisvaltaisen rauhantyön suurmaaksi”, Kopola, Riina & Palm, Anne (eds). *Siviilit kriisejä hallitsemassa. Matkalla kokonaisvaltaiseen kriisinhallintaan*. Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyjärjestö KATU. Helsinki: Nordprint, s. 139–161.

Foxley, Tim (2008) ”Afghanistan: Progress, Problems, Prospects”, Eskola, Susanna (ed.). *Crisis management in Crisis?* Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita No 40. Helsinki: Edita Prima Oy, s. 65–72.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2003). *Tutki ja kirjoita*. Vantaa: Dark Oy.

Häikiö, Antti (2012) ”Mitä kriisinhallinnan jälkeen? Kriisistä sen hallintaan ja eteenpäin”, Kopola, Riina & Palm, Anne (eds). *Siviilit kriisejä hallitsemassa. Matkalla kokonaisvaltaiseen kriisinhallintaan*. Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyjärjestö KATU. Helsinki: Nordprint, s. 214–219.

Kerttunen, Mika (2010). *Kuinka sota voitetaan. Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta*. Helsinki, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita, no. 45.

Kerttunen, Mika (2013) ”Sotilasstrategia: sotilasstrategian tutkimuksen perusteista”, Sivonen, Pekka (ed.). *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Tampere: Juvenes Print.

Laaksonen Marko (2009). *Merkillinen strategia. Puolustushallinnon semioottinen tarkastelu*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos. Julkaisusarja 1: Tutkimuksia, no 1. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laaksonen, Marko & Launonen, Reima & Terho, Sampo & Westling, Jouni (2009) ”Liiketaloudellisen strategian perusteita”, Terho, Sampo (ed.). *Strategian jäljillä*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos. Julkaisusarja 2: Artikkelikokoelmat No 1. Helsinki, Edita Prima Oy, s. 6–43.

Liesinen, Kalle (2012) ”Kriisinhallinnan tulevaisuus ja Suomi”, Kopola, Riina & Palm, Anne (eds). *Siviilit kriisejä hallitsemassa. Matkalla kokonaisvaltaiseen kriisinhallintaan*. Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyjärjestö KATU. Helsinki: Nordprint, s. 225–234.

Limnell, Jarno & Salenius-Pasternak, Charly (2009). *Miksi Afganistan on Suomelle tärkeä?* Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 4, työpapereita no 30. Helsinki: Edita Prima.

Limnell, Jarno (2009). *Suomen uhkakuva politiikka 2000-luvun alussa*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitoksen julkaisusarja 1: tutkimuksia No 29. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lindeman, Joni (2013) ”Commanding Finnish Soldiers in Afghanistan – Professionalism in a Demanding Peace Support Operation”, Ådahl, Susanne (ed.). *Expecting the Unexpected: Experiences of Leadership Challenges in Crisis Management*. Puolustusvoimien Kansainvälisen Keskuksen julkaisu. Tampere: Juvenes Print, s. 44–50.

Malkki, Janne (2008) ”Uudet sodat”, Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (eds). *Sota – teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Edita Prima, s. 89–98.

Mattlin, Mikael & Kallio, Jyrki & Salenius-Pasternak, Charly & Wigell, Mikael & Vihma, Antto (2012), *Haussa ulkopoliittinen identiteetti: Luoko Suomi itse oman linjansa vai syntyykö linja muiden tahdosta?* FIIA Comment 12/2012. Ulkopoliittisen instituutin julkaisu.

Mustonen, Jari (2010) ”Finland’s Comprehensive Crisis Management Strategy”, K. Friis & S. Rehman (eds). *Nordic Approaches to Whole-of-Government – in Afghanistan and beyond*. NUPI, s. 11–18.

Näsi, Juha & Aunola, Manu (2005), *Strategisen johtamisen teoria ja käytäntö*, Tampere, Tammer-Paino Oy.

Perheentupa, Christian (2013) ”Konstruktivismi”, Sivonen, Pekka (ed.). *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Tampere: Juvenes Print, s. 91–104.

Piiparinen, Touko (2012). *Säilyykö suojelevastuu? YK:n turvallisuusneuvoston rooli inhimillisen turvallisuuden puolustajana*, FIIA Briefing Paper 114. Helsinki, Ulkopoliittinen instituutti 10/2012.

Pollock, Toivo & Uitto, Kai (2013) ”Improvise, Adapt, Overcome – A Jaeger Company in Combat”, Ådahl, Susanne (ed.). *Expecting the Unexpected: Experiences of Leadership Challenges in Crisis Management*. Puolustusvoimien Kansainvälisen Keskuksen julkaisu. Tampere: Juvenes Print, s. 51–59.

Pykälä, Jarmo (2012). *Kehitysyhteistyön, kriisinhallinnan ja rauhanvälittämisen rajapinnat – kyselytutkimus*. Rauhanturvaliitto. Kysely on ladattavissa verkosta [<http://www.saferglobe.fi/?p=1737>]. Ladattu 21.3.2014.

Pyykönen, Juha (2008) ”Sotilaallisen kriisinhallinnan kuvan muutos”, Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (eds). *Sota – teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Edita Prima, s. 99–134.

Raitasalo, Jyri (2008a). *Kriisinhallinta kriisissä?* Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4: Työpapereita no 24. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Raitasalo, Jyri (2008b). *Turvallisuusympäristön muutos ja Suomen puolustus*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitoksen julkaisusarja 1: tutkimuksia No 23. Helsinki: Edita Prima Oy.

Raitasalo, Jyri (2008c) ”(Why on Earth) Should Small States Do Expeditionary Operations?”, Eskola, Susanna (ed.). *Crisis management in Crisis?* Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita No 40. Helsinki: Edita Prima Oy, s. 87–104.

Raitasalo, Jyri (2013) ”Sotaan varautumisesta aktiiviseen asevoiman käyttöön”, Sivonen, P (ed.). *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Tampere: Juvenes Print, s. 205–222.

Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (2008) ”Muuttuva sodan kuva”, Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (eds). *Sota – teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Edita Prima, s. 329–341.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2009). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. [<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>]. Ladattu 1.10.2013.

Salonius-Pasternak, Charly (2010). *Kriisinhallinnan rajamailla. Kansanedustajat varauksellisia Afganistanin operaation nykytilanteesta*. Briefing paper 64. Ulkopoliittisen instituutin julkaisu.

Saukkonen, Pasi (1998) ”Kansallisvaltion identiteettipolitiikka. Kansallinen identiteetti politiikan tutkimuksen käsitteenä”, *Politiikka*. Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu 40:3, s. 212–225.

Sipilä, Joonas ja Koivula, Tommi (2013). *Kuinka strategiaa tutkitaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita No 50. Helsinki: Juvenes Print Oy.

Sirén, Torsti (2007) ”Poissulkevat identiteettikäsitteet ja suvaitsemattomuus vakaan kehityksen uhkana – yhteiskuntateoreettinen näkökulma”, Kerttunen, Mika (ed). *Uudet uhkat?* Maanpuolustuskorkeakoulun strategian laitoksen julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita No 37. Edita Prima, s. 15–34.

Sirén, Torsti (2009). *State Agent, Identity and the "New World Order". Reconstructing Polish Defence Identity after the Cold War Era*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 26. Helsinki: Edita Prima Oy.

Sirén, Torsti (2010) "Verum Est Ipsum Factum - True Is What Has Been Made as Such", *Journal of Military Studies*. [[Http://ojs.tsv.fi/index.php/jms](http://ojs.tsv.fi/index.php/jms)]

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki, Tammi.

Törnudd, Klaus (2001) "Globaalistuva maailma Suomen turvallisuuspoliittisena ympäristönä", Visuri, Pekka (ed). *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset*. Keuruu: Ota-van Kirjapaino Oy.

Vesa, Unto (2012). *Finland in the United Nations. Consistent and Credible Constructivism*. Finnish Foreign Policy Papers 02. Helsinki, Ulkopoliittinen instituutti 10/2012.

Wendt, Alexander (1999), *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wendt, Alexander (2006) "Social theory as Cartesian science" Guzzini & Leander (eds). *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and his critics*. Routledge, s. 181–219.

Opinnäytteet

Kemppilä, Veli-Matti (2011). *Kokonaisvaltainen kriisinhallinta sotilasjohtamisen näkökulmasta*. Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Kylä-Harakka, Juha (2007). *Suomen osallistuminen kriisinhallintaan - konsepti Puolustusvoimien näkökulmasta*. Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Mero, Tuomo (2009). *Kansainvälisen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian (Comprehensive Approach) mahdollisuudet Suomen kokonaismaanpuolustuksen kansainvälisen ulottuvuuden kehittämiseen: voimakasta normipainetta vai pientä hienosäätöä?* Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Raitasalo, Jyri (2007), *Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutoksen Suomen puolustusjärjestelmän kehittämiseksi aiheuttamat haasteet kylmän sodan jälkeisellä ajalla*. Yleisesikuntauseerikurssin diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Riskilä, Meri (2013), *Rauhanturvaamisesta kriisinhallintaan – sotilaalliset ja poliittiset perustelut Suomen osallistumiselle kriisinhallintaoperaatioihin kylmän sodan jälkeen*. Pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto.

Räty, Markus (2013). *Rauhanturvaamisen suurvalta kriisinhallinnan maailmassa. Sotilaallinen kriisinhallinta Afganistanissa suomalaisen strategisen kulttuurin käytäntönä*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

Sikanen, Tommi (2012). *Miksi pieni valtio panostaa sotilaalliseen kriisinhallintaan? Suomalaisen sotilaallisen kriisinhallinnan intressien konstituoituminen poliittisen päätöksenteon diskursseissa kylmän sodan jälkeen*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

Internet-osoitteet

Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston verkkosivut [<http://www.norden.org/fi>] Luettu 5.3.2014.

Suomen suurlähetystön, Kabul (Afganistan) verkkosivut [<http://www.finland.org.af>] Luettu 25.9.2013.

Suomen erityisedustuston Natossa (Bryssel) verkkosivut [<http://www.finlandnato.org>] Luettu 15.3.2014.

Ulkoasiainministeriön verkkosivut [<http://www.formin.finland.fi>] Luettu 2.1.2014.

Ulkoasiainministeriön kehitysviestinnän yksikön verkkosivut [<http://www.global.finland.fi>] Luettu 6.1.2014.

Ylen verkkosivut [<http://www.yle.fi>] Luettu 20.3.2014.